

Utorak, 26. juni 2007.
Svedok Bogdan Tomaš
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 14:15 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobar dan svima. Gospođo sekretar, molim vas najavite predmet.

Predmet broj IT-04-84-T, Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i ostalih.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospođo sekretar. Hteo bih da se za početak pozabavim nekolicinom proceduralnih pitanja. Prvo, ako nisam bio jasan koliko je vremena ostalo za iznošenje stavova u vezi sa svedokom 7, to možete da tumačite onako kako ste želeli, znači tri ili četiri dana. Zatim, juče je naznačeno da će Odbrana dati usmeni odgovor na podnesak u vezi sa video-linkom od 21. juna 2007. godine, u vezi sa svedokom 56. Molim Odbranu da iznese svoj stav. Gospodine Guy-Smith.

ADVOKAT GUY-SMITH: Nakon što smo ispitali informacije koje smo dobili, čini se da je očigledno da ovaj konkretan svedok može u ovom trenutku da putuje avionom. Međutim, možda je potrebno i mišljenje drugog lekara. Pošto je ovaj lekar naznačio da je njegovo stanje takvo da on može da putuje avionom, mi predlažemo da se on pojavi u sudnici da svedoči, osim ukoliko je, naravno, mišljenje drugog lekara takvo da to nije slučaj, i da za njega nije preporučljivo da putuje.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da ste svesni toga da pitanje da li on može da putuje nije jedino bitno pitanje, ali to je razlog -

ADVOKAT GUY-SMITH: Shvatam, časni Sude, ali je zasnovano na tome.

SUDIJA ORIE: Gospodine Harvey, da li biste želeli nešto da dodate?

ADVOKAT HARVEY: Ne, nemam ništa da dodam, hvala.

SUDIJA ORIE: Slažete se sa tim?

ADVOKAT HARVEY: Da, slažem se sa svojim kolegom.

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, pretpostavljam da ni vi ne želite ništa da dodate. Znači, sva tri zastupnika Odbrane se suprotstavljaju tome da svedok 56 svedoči putem video-linka. Gospodine Harvey, mislim da je situacija jasna i da nema potrebe da se sada upuštamo u dugu raspravu o tom pitanju. Sledeće proceduralno pitanje. Svedok kome je

uručen sudski poziv za danas, i za koga nisam sasvim siguran da li su ikada razmatrane zaštitne mere – izgleda da se on nije pojavio. Gospođo sekretar, da li se jutros bilo ko pojavio i rekao da je pozvan sudskim pozivom da svedoči na ovom Sudu?

(Pretresno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Nije. Sada je ušlo u zapisnik da svedok koji je obavezujućim sudskim pozivom pozvan da svedoči danas nije došao u sudnicu da svedoči. Pretresno veće će razmotriti koje korake da preduzme u ovim okolnostima. Sledeće proceduralno pitanje je 16. zahtev za zaštitnim merama na suđenju. Da li Odbrana ima neki odgovor koji može da iznese na javnoj sednici? Mislim da ste juče izjavili da ćete imate sličan stav i kada se svedok pojavi. Znači, ništa drugo u ovom trenutku nemate da dodate. Vidim da gospodin Guy-Smith potvrdno klima glavom. Gospodin Harvey takođe. Zatim, imamo 14. zahtev za zaštitnim merama na suđenju. Ne znam da li je potrebno da pređemo na privatnu sednicu da bismo čuli odgovor Odbrane.

ADVOKAT EMMERSON: To zavisi od toga koliko želite da zalazimo u detalje, ali mislim da možemo bar da počnemo na javnoj sednici. Što se nas tiče, u ime gospodina Haradinaja, mi imamo isti stav koji smo imali i u odnosu na prethodna dva svedoka u ovoj grupi svedoka. Naime, osnova ovog zahteva ne ispunjava standard koji je potreban da bi Pretresno veće odobrilo zaštitne mere na osnovu sudske praske ovog Suda. Prema tome, mi se protivimo odobravanju zaštitnih mera.

SUDIJA ORIE: Da, to je jasno. Isti stav imate i vi gospodine Guy-Smith i gospodine Harvey? Dobro, to je onda takođe ušlo u zapisnik. Možda bi bilo mudro da sada ne zalazimo ni u kakve dalje detalje, a Pretresno veće će, naravno, ponovo pročitati zahtev, imajući na umu prigovore koje ste izrazili vi, gospodine Emmerson, i videćemo da li postoji potreba da se dalje ispituju razlozi za zaštitnim merama kada svedok stigne. Imam još jednu odluku koju moram da saopštim. To su razlozi za odobravanje zaštitnih mera za svedoka 8. Pretresno veće duguje stranama objašnjenje za rezime svoje odluke od 4 aprila 2007. godine, a to je u transkriptu stranica 2492, kojom se odobravaju zaštitne mere upotrebe pseudonijuma i tehničke izmene lika i glasa za svedoka 8. Odobravanje zaštitnih mera je naloženo po zahtevu Tužilaštva od 3. aprila 2007. godine. Tužilaštvo je u ime svedoka 8 navelo da je on pobegao iz svoje kuće na Kosovu zbog progona, da je živio u nesređenim i privremenim uslovima u susednoj zemlji, i da se nije od tada vratio na Kosovo, zbog straha da će mu pristalice OVK naneti zlo. U odgovoru na to, 5. aprila 2007. godine, Odbrana je zajednički podnela argument da kriterijum za odobravanje zaštitnih mera nije zadovoljen u vezi sa svedokom 8, i da zbog toga tražene mere nisu opravdane. Razlog zašto Pretresno veće ovo objašnjenje daje u ovom trenutku, znači naknadno, je taj da je Pretresno veće do nedavno razmatralo jednu drugu odluku koja se takođe odnosi na svedoka 8. Ta odluka koja je u vezi sa ovom odlukom, donesena je 20. juna 2007. godine, i ticala se pitanja da li Pretresno veće treba da traži od svedoka 8 da se vrati u Hag i završi svoj iskaz. Kao što znate, Pretresno veće je odlučilo da ne traži povratak svedoka 8 u tom trenutku. U odluci od 20. juna 2007. godine, mi smo, između ostalog, rekli: „Ono što je najvažnije je da je ponašanje svedoka u sudnici ukazalo na

slabu memoriju ili mentalnu zbunjenost.” Pretresno veće je došlo do tog utiska još pre nego što je svedok 8 počeo da svedoči u vezi sa navodima iz optužnice. Setićete se da je 4. aprila 2007. godine Pretresno veće dugo ispitalo svedoka 8, a takođe i Odbrana, u vezi sa zahtevom za zaštitnim merama, pre nego što je on počeo da svedoči. U transkriptu, to su stranice od 2483 do 2491. U konačnoj analizi, kada smo doneli našu odluku, mi nismo bili uvereni da je svedok 8 bio dovoljno svestan svoje sopstvene bezbednosne situacije, kako bi mogao adekvatno da je proceni. Alternativno, čak i ako pretpostavimo da je svedok 8 bio toga svestan, Pretresno veće nije uvereno da je on bio dovoljno lucidan ili artikulisan da bi opisao svoju ličnu situaciju sa tačnošću koja je neophodna da bi Pretresno veće donelo odluku po zahtevu za dodeljivanjem zaštitnih mera. Na primer, setićete se da je svedok 8 sa jedne strane od Tužilaštva tražio zaštitne mere, a sa druge strane, kada je bio u sudnici, rekao je da mu one nisu potrebne. To se nalazi na stranicama transkripta od 2490 do 2491. Koristeći svoje diskreciono pravo, Pretresno veće je odobrilo zaštitne mere za svedoka 8, iz posebnog razloga predostrožnosti. Ovim je zaključeno obrazloženje Pretresnog veća za odobravanje zaštitnih mera za svedoka 8. Koliko se ja sećam, gospodine Kearney, postojale su određene rezerve u vezi sa prihvatljivošću dokaza Odbrane D-56, D-58 i D-59. Za to nam je potreban gospodin Re. U redu, to nije hitna stvar. Ostavićemo to za kasnije. Možda možete da zamolite gospodina Rea da nam, kada bude u sudnici, skrene pažnju na to da je spreman da objasni te rezerve. Mislim da bismo sada mogli da pozovemo svedoka, kako bismo nastavili sa unakrsnim ispitivanjem. Da, gospodine Kearney?

TUŽILAC KEARNEY: Samo jedna kratka stvar. Pretresno veće je pomenulo činjenicu da svedok koji je pozvan obavezujućim sudskim pozivom za danas nije došao. U našoj evidenciji stoji da su izdata tri sudska poziva za ovu nedelju, i sada samo želim da navedem brojeve tih svedoka Pretresnom veću. Da li Pretresno veće misli na konkretnog svedoka, ili je reč o jednoj široj izjavi?

SUDIJA ORIE: Mislim da je za danas bio predviđen samo jedan svedok koji je pozvan sudskim pozivom, ali vi to možda možete da proverite.

TUŽILAC KEARNEY: Ja ću proveriti našu evidenciju, ali privremeno mogu da kažem da je reč o svedocima 10, 48 i 30.

SUDIJA ORIE: Ja znam ime tog svedoka, ali ne želim da ga izgovorim javno. Proveriću sa našim sudskim savetnikom da li je to svedok 10, 48 ili 30.

TUŽILAC KEARNEY: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospođo poslužitelj, molim vas da uvedete svedoka u sudnicu.

(svedok je pristupio Sudu)

svedok: Bogdan Tomaš

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Dobar dan gospodine Tomaš.

SVEDOK TOMAŠ: Dobar dan svima.

SUDIJA ORIE: Želeo bih da vas podsetim da ste i dalje obavezani svečanom izjavom koju ste dali na početku vašeg iskaza juče. Gospodin Emmerson će sada nastaviti sa svojim unakrsnim ispitivanjem. Izvolite, nastavite, gospodine Emmerson.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT EMMERSON - NASTAVAK

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, pročitacu vam neke pasuse iz iskaza koji ste dali juče, i onda ću vam postaviti neka pitanja u vezi sa tim. U transkriptu, na stranici 6159, red 15, vi ste rekli sledeće, a govorili ste o 8. septembru: „Sve do tog trenutka srpske vlasti nisu imale mogućnosti niti sposobnosti da dođu do tog mesta. To je bio prvi put da smo ušli na tu teritoriju, koliko je meni poznato.” Zatim ste rekli, na istoj toj stranici, u redu 21: „Pošto sam bio tamo, na terenu, bio sam prirodno zainteresovan da odem dalje od Đakovice/Gjakovë. Međutim, to nam je bilo striktno zabranjeno, jer su to područje okupirali teroristi, ili da budem precizniji, to područje je bilo pod kontrolom terorista. Prema tome, nije bilo apsolutno nikakve mogućnosti da se to područje poseti.” Na stranici 6160, red 6, rekli ste sledeće: „Moj stav je da je to bio prvi ulaz naših snaga na taj deo teritorije.” Na toj istoj stranici, u redu 13, vi ste rekli sledeće: „Kada govorim o tom delu teritorije, govorim o području desno od puta Đakovica/Gjakovë - Peć/Pejë, i levo od puta Đakovica/Gjakovë - Peć/Pejë.” Da li ostajete pri tom iskazu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja ostajem pri svom iskazu, obzirom da je to bila, ovaj, za mene jedna činjenica, i da stvarno niko od nas, za koje ja znam, za koje smo došli sa strane da pomognemo našim kolegama, nije mogao da ide nigde sem glavnim putem prema, znači, Peći/Pejë ili prema Prizrenu/Prizren.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, srpske snage su bile stacionirane u području Radonjičkog jezera od trenutka kada ste vi stigli do 8. septembra, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Srpske snage nisu bile stacionirane na Radonjičkom jezeru, nego su srpske snage, koliko je meni poznato, došle tek nakon našeg ulaska na Radonjičko jezero. To znam po tome pošto je po našem javljanju da smo stigli tamo, došli su ljudi u uniformi, koji su obezbeđivali lice mesta, da bi se radila ekshumacija leševa koji su pronađeni na Radonjičkom jezeru.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Srpske snage su bile stacionirane ne samo na jezeru, već i na brdu zapadno od jezera, na brdu poznatom pod nazivom Biteška Suka/Suka e Biteshit ili Radonjička Suka/Suka Radoniq.

TUŽILAC KEARNEY: Ulažem prigovor, to je složeno pitanje.

ADVOKAT EMMERSON: Mislim da nije. On je odgovorio na moju prvu sugestiju, negirajući da su srpske snage bile na jezeru. Ja kažem da su, pored toga, srpske snage bile i raspoređene i na brdu Biteška Suka/Suka e Biteshit ili Radonjička Suka/Suka Radoniq.

TUŽILAC KEARNEY: U tom slučaju, ovaj svedok je negirao da su srpske snage bile na jezeru, prema tome to nije primereno pitanje.

SUDIJA ORIE: [mikrofon nije uključen]

ADVOKAT EMMERSON: Shvatam vašu poentu, u pitanju je formulacija.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, pored toga, postojale su srpske snage koje su bile raspoređene na jednom uzdignutom području na brdu zapadno od jezera, Radonjička Suka/Suka Radoniq, koje se ponekad nazivalo i Biteška Suka/Suka e Biteshit. Ja to tvrdim.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ako moram da odgovorim na ovo, meni to, pre svega, nije poznato, a jedino znam da, kad smo ušli, ovaj, na Radonjičko jezero, da je to bio naš prvi ulazak i, koliko je rečeno, da je to prvi ulazak naših snaga na Radonjičko jezero, jer, videli ste u izjavi koju su dala lica s kojima je razgovarano, da je područje oko Radonjičkog jezera, da su kontrolisali teroristi.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Kojim ste putem išli da biste stigli do jezera, gospodine Tomaš? Kojim putem ste išli 8. septembra od Đakovice/Gjakovë?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja, koliko se sećam, obzirom da sam tad bio praktično novi tamo i nisam poznao teren, sem što sam mogao upamtiti da smo išli glavnim putem, došli smo do nekog mesta na putu između Đakovice/Gjakovë i Peći/Pejë, gde smo se zaustavili, jer to je bilo nekoliko vozila koja su obezbeđivala našu misiju, i da smo tu izašli iz vozila i da smo krenuli pešice. Ja ne mogu tačno da kažem mesta kroz koja smo prolazili, obzirom da ja taj teren ne poznajem. Ja sam samo išao onuda kuda su nas vodili.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li znate selo koje se zove Prilep/Prelep?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Znam da je to raskrsnica na putu, da se nalazi na raskrsnici puta od Đakovice/Gjakovë prema Prizrenu/Prizren, i da je, koliko se ja sećam, on desno od puta, jel to mesto sam upamtio po tome što je tu bilo dosta pojedinačnih napada, bilo na civile ili na pripadnike snaga bezbednosti koji su prolazili tim putem.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste prošli pored Prilepa/Prelep 8. septembra?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja sam i rekao malo pre da ja ne mogu u tom momentu da znam kuda smo išli, jer ja sam tek novopristigli, praktično imam neki mesec i neki dan iza sebe boravka u Đakovici/Gjakovë, i to je bio moj prvi izlazak iz Đakovice/Gjakovë.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste –

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, kada ste ranije rekli da je Prilep/Prelep bio desno od puta od Đakovice/Gjakovë do Prizrena/Prizren, da li je to ono što ste hteli da kažete, ili...?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Prilep/Prelep je, koliko sam ja posle video, ovaj, pošto sam ja ostao još neko vreme tamo i išao sam par puta za Peć/Pejë, shvatio sam da se Prilep/ nalazi desno na putu Đakovica/Gjakovë - Peć/Pejë.

SUDIJA ORIE: U redu. Molim vas nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste 8. videli kontigent srpskih snaga od približno 300 pripadnika, kombinovanih snaga policije i Vojske Jugoslavije, koje su sravnile Prilep/Prelep i sela iz tog kraja sa zemljom?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja se toga sad ne mogu setiti jel na taj način nisam ni razmišljao u ono vreme, jer mi je bilo samo u interesu da što pre dođemo do Radonjićkog jezera, tako da ja taj detalj ne mogu, nemam odgovore za to.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste videli da srpske snage otvaraju vatru na kuće ljudi tog dana?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne, uopšte nisam imao prilike to da vidim.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Dozvolite mi da se onda vratim na vaš odgovor da srpske snage nisu mogle da prodru u područje sa bilo koje strane glavnog puta. Molim vas pogledajte tabulator 14. To je izjava

(...) (izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ako pogledamo paragraf 10 te izjave, možemo da vidimo datume kada je vaš neposredni pretpostavljeni bio poslat u Đakovicu/Gjakovë, a to je od 1. jula 1998. godine do 1. oktobra ili novembra 1998. godine. Imajući to na umu, molim vas da pogledate paragraf broj 18 te izjave, a ja ću to pročitati za zapisnik, ako mi dopustite. „Javna policija, MUP, u saradnji sa našim operativcima, zaplenila je dokumenta OVK sa preciznim informacijama o tome ko je krijumčario oružje. Ne mogu da se setim u koju kuću su ušli prvo, jer su ulazili u više kuća i zaplenjivali tu dokumentaciju. To se dešavalo redovno u periodu kada sam ja bio tamo, počevši od jula 1998. godine.” On zatim opisuje koju su vrstu dokumenata tamo zaplenjivali, i zatim, četiri ili pet redova dalje, nastavlja ovako: „Ovo se uglavnom dešavalo kada bi MUP ili RDB [Resor Državne bezbednosti] primili informacije o štabu OVK u selu, pa bismo mi sprovedi operaciju sa ciljem zaplenjivanja oružja i hapšenja počinitelaca. Ova dokumentacija je zaplenjena u selima Smonica i Jablanica/Jabllanicë.” Zna ta dva sela, zar ne, gospodine Tomaš?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Znam za Jablanicu/Jabllanicë, da.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Sa zapadne strane glavnog puta. „Rastavica/Rastavicë, Babaloć/Baballoq, Divljaka/Divlak, Skivjane/Skivjan.” Sa istočne strane puta: „Reka Keč”, a na zapadnoj strani puta su, „Glođane/Gllogjan i Rznić/Rzniq. Na isti način, RDB je dobijao i liste sa podacima o pripadnicima OVK koji su bili umešani u terorističke aktivnosti.” Tu ćemo se sada zaustaviti na trenutak. Vaš pretpostavljeni je dao izjavu, koju je nedavno potpisao, i iz nje se vidi da su operativci RDB-a, u saradnji sa MUP-om redovno sprovodili pretrage kuća sa obe strane puta u čitavom tom periodu od jula do novembra 1998. godine. Hteo bih da vas zamolim da prokomentarišete kako se to poklapa sa svedočenjem koje ste vi dali pred Tribunalom?

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, ulažem prigovor na formu pitanja.

ADVOKAT EMMERSON: Preformulisau pitanje.

TUŽILAC KEARNEY: Hteo bih da završim sa izlaganjem svog prigovora. Mislim da se izjava (...) (*izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) ovde pogrešno predstavlja. Kasnije u svom svedočenju, on govori o -

SUDIJA ORIE: Možda ne morate to sada da pročitate, ali nas uputite na relevantne pasuse.

TUŽILAC KEARNEY: Isti pasus gde govori o zaplenjivanju koje je izvršeno samo tokom sprovođenja operacija koje su za cilj imale zaplenu oružja i hapšenje počinilaca. To se razlikuje od „slobodnog pristupa sa obe strane puta”.

SUDIJA ORIE: Međutim, ta formulacija „slobodni pristup” nije ovde korišćena. Možete da nastavite, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: U redu, ja ću postaviti to pitanje drugačije.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vidite, gospodine Tomaš, vi ste nam pod zakletvom rekli da je 8. septembar bio prvi dan kada su bilo koje srpske snage došle na teritoriju sa bilo koje strane glavnog puta Peć/Pejë - Đakovica/Gjakovë. To je bila laž, vaše svedočenje juče je bilo laž, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam juče rekao, obzirom da je to za mene bio prvi izlazak na teren, i ja to tako tumačim, i mislim da, ne da mislim, nego tako je rečeno, da mi do tad, do tog momenta nismo imali pristupa na Radonjičko jezero.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: To nije odgovor koji ste dali pod zakletvom gospodine Tomaš. Vi ste rekli da je 8. septembar bio prvi put kada su vaše snage ušle na taj deo teritorije, za koji ste objasnili da se odnosi na područje sa desne i leve strane puta Peć/Pejë - Đakovica/Gjakovë. Kada ste vi to juče rekli, vi ste znali da je to laž, gospodine Tomaš, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja nisam juče lagao, nego sam rekao ono koliko ja znam i koliko mi je meni rečeno. Molim vas, to je bio moj prvi izlazak na teren, i rečeno mi je da do tog momenta naše snage nemaju, nisu imale pristup. Ako mogu da nastavim? Da su imale pristupa, pa logično bi bilo da su naišle na ono na šta smo mi naišli tog dana. Ali, puno civila, i Srba i Albanaca, bilo je kidnapovano, i njihova sudbina se do danas ne zna.

(...) (izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

(Pretresno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li je vaš odgovor, gospodine, da vam osoba koja je dala ovu izjavu nikad nije pomenula te redovne operacije RDB-a, iako ste vi u tom periodu radili u istoj zgradi kao i on?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Osoba koja je dala ovu izjavu bio je rukovodilac dela u kome sam i ja bio. Međutim, osoba koja ima ova saznanja, u odnosu na mene je u neuporedivo drugačijoj poziciji obzirom da se kod njega slivaju sva saznanja. Ja kad govorim o onome što sam ja radio, znači ja govorim o konkretnim zadacima, a ova saznanja ja ne mogu da znam, jer njemu ona pristižu od operativaca drugih, tako da je on mnogo, u tom smislu, upućeniji nego ja.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, ne morate da objašnjavate zbog čega se dogodilo to za šta ste rekli da se dogodilo. Vi ne morate da nam objasnite da li postoji neka logika iza toga. Samo treba da nam kažete, a pitanje je bilo prilično jednostavno, da li vam je on to ikada rekao, a koliko sam sada shvatio, vaš odgovor je ne. To da li je on možda znao nešto što je mogao da vam kaže – o tome nećemo sada ovde da nagađamo. Prema tome, molim vas da se usredsredite i da tačno odgovorite na ono pitanje koje vam se postavi. Nastavite, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, mi smo u ovoj sudnici videli video snimak srpskih snaga, uključujući i para-vojne snage, kako ulaze i preuzimaju kontrolu nad Glođanom/Gllogjan i Rznićem/Rzniq 11. avgusta. Čuli smo ovde i svedočenja o velikim srpskim ofanzivama u području istočno od glavnog puta u drugoj polovini maja, drugoj polovini jula, pa sve do avgusta. Videli smo dokumente u kojima se govori o srpskim ofanzivama na zapadnoj strani glavnog puta od maju nadalje. Da li vi ovom Pretresnom veću sada kažete da vi uopšte niste znali za činjenicu da su srpske snage u tom vremenskom periodu prodirale u područja sa obe strane glavnog puta?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja moram da podsetim da sam ja došao krajem jula tamo, i period o kome vi meni govorite može da bude vezan za prve dane mog boravka tamo. Ja stvarno nisam ni mogao da znam šta se dešava boraveći prvih dana tamo u Đakovici/Gjakovë.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, moram ponovo da vam se obratim. Pitanje je bilo da li vam je to bilo poznato. Naravno, sasvim je jasno i vi ste u svom iskazu jasno rekli kada ste stigli. Ali, vi kažete da zbog toga vi to niste mogli da znate ili da budete u prilici to da znate - iako je pitanje bilo samo da li to znate, ili ne. Ima mnogo načina na koje se nešto može saznati. Ja ponekad znam za stvari koje nisam video sam, a ponekad znam i za događaje koji su se dogodili i pre nego što sam rođen. Prema tome, molim vas da odgovarate bez iznošenja svog rezonovanja i izvlačenja zaključaka, već da samo odgovorite na pitanja. Ako vam je to bilo poznato, sledeće pitanje gospodina Emmersona bi moglo da bude kako ste za to saznali, a ako je vaš odgovor da to niste znali ili da ne znate, onda ćemo videti šta će biti sledeće pitanje u vezi sa tim. Prema tome, molim vas da se usredsredite na pitanje i da samo odgovarate na pitanja. Nastavite, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, da bi bilo sasvim jasno, iako je osoba koja je dala izjavu koju smo upravo videli znala za upade u sela koji su se dešavali nakon što je stigao u julu –do trenutka kada ste juče ušli ovde da svedočite, vi ste iskreno verovali da nije bilo srpskih snaga sa bilo koje strane puta. Da li je to ono što nam vi kažete - da ste iskreno verovali u to dok niste juče došli u ovu sudnicu da kao svedok?

TUŽILAC KEARNEY: Ja moram da uložim prigovor ovde. Ovo je dosta neodređeno u pogledu vremena. U kom vremenskom periodu nije bilo srpskih snaga sa bilo koje strane glavnog puta?

ADVOKAT EMMERSON: U bilo kom periodu pre 8. septembra, a to je ono što je svedok juče rekao pod zakletvom.

TUŽILAC KEARNEY: Da li se to odnosi samo na 1998. godinu, ili na druge vremenske periode? Ovo je vrlo neodređeno u vremenskom smislu.

ADVOKAT EMMERSON: Uz dužno poštovanje, pitanje je savršeno jasno.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kearney, vi možete da pitate šta se desilo pre nekog trenutka, i zatim se iz odgovora može saznati da li je to potrebno dalje precizirati. Molim vas nastavite gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Na kraju smo ove teme, gospodine Tomaš. Vi ste nam juče nedvosmisleno rekli, i to ne jednom, već više puta, a vaše tačne reči, da bih pomogao gospodinu Kearneyu, su bile: „Sve do tog trenutka srpske vlasti nisu imale mogućnosti da uđu na tu lokaciju.” Vi ste kasnije takođe rekli: „Moj stav je da je to bio prvi ulazak naših snaga na taj deo teritorije.” Pitanje koje sam vam upravo postavio je: kada ste juče došli da ovde svedočite, da li ste vi iskreno u to verovali?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam i onda verovao iskreno, i verujem i danas, na današnji dan, jer tako sam imao saznanja, i tako sam i stekao uverenja obzirom da nam je rečeno da ne možemo ići nigde, ni levo ni desno od puta.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine, moje pitanje vama je ko vam je to rekao? Nije bitno šta vi niste mogli da uradite kao pojedinac, ali mi recite ko vam je u to vreme, 1998. godine, rekao da nema srpskih operacija sa ciljem prodiranja u ta dva područja, i da u tom periodu nije bilo srpskih snaga na tom području? Ko vam je to rekao?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, pošto sam ja bio sa strane, nisam bio jedini, bilo je još tu nekolicina ljudi, nama je skretana pažnja od strane naših starešina da ne idemo nigde van puta. Znači, rečeno nam je od strane naših starešina.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I vi ste na osnovu toga svedočili juče da nije bilo srpskih snaga u tom području, jer ste dobili instrukcije da ne skrećete sa glavnog puta. Da li to želite da kažete?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja hoću da kažem, ovaj, da sve što sam radio tamo, isto sam radio zato što je tako naloženo, jel sigurno da se brinulo, ovaj, o našoj bezbednosti, a s druge strane, ja nisam do tog momenta čuo, lično ja, znači, nisam čuo da je iko od naših mogao da uđe levo ili desno od puta.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Zamoliću vas da sada pogledate izjavu koju ste dali kao svedok. Prelazim sada na drugu temu. Vaša izjava od 23. maja 2007. godine, koju ste potpisali, i na koju ste se pozivali u toku svog jučerašnjeg svedočenja – ona se nalazi pod brojem 1 u vašem žutom regulatoru. Možda možete sada da pogledate, molim vas, paragraf 22 u toj izjavi. Postaviću vam sada neka pitanja o postupku vođenja intervjua sa Ljuljem Musajem Zeneljom Alijom. Pre nego što pogledamo te paragrafe, gospodine Tomaš, želim samo da vam postavim jedno pitanje za koje nije potrebno da gledate svoju izjavu. Kada ste otišli sa područja kanala 8. septembra, kuda ste krenuli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je znači 8. septembar, boravak na Radonjičkom jezeru. Ja sam tada se vratio uveče sa svojim načelnikom, sa načelnikom Sekretarijata i sa vozačem. To je već bio, ono, znači, već između, prelaz sumraka i mraka, i znam da smo stigli u Đakovicu/Gjakovë kasnije, i da nas je to veče pratila kiša, i ja stvarno nisam mogao ni da znam kuda idemo, jel vozilo je vozio čovek koji poznaje taj teren. Kad sam rekao vozačem, tu znači da se radi o čoveku koji je sa onog prostora.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Molim vas pokušajte da se setite onoga što vam je sudija rekao – odgovorite na moje pitanje, a ja vam postavljam direktna i kratka pitanja. Vi ste nam rekli da ste se, kada ste otišli sa područja kanala, vratili u Đakovicu/Gjakovë. Gde ste otišli u Đakovici/Gjakovë? Da li ste otišli nazad u policijsku stanicu, ili svojoj kući?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja mislim da smo prvo otišli u Sekretarijat, prvo znači tamo gde smo radili, u zgradu -

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala, zaustavite se tu. Da li ste se te večeri vratili na posao, ili ste otišli kući nakon što ste otišli u Sekretarijat?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja sam tamo imao kancelariju, sigurno je da sam ostao tu neko vreme, ne mogu da se setim tačno koliko.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I, na kraju, želim da vas pitam još ovo. Da li se sećate šta ste radili u policijskoj stanici u Đakovici/Gjakovë te večeri?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, sigurno je da smo morali prvo, što kažu, složiti ove utiske iz tog dana, ono što smo videli, i sigurno je da smo morali nešto i da stavimo na papir, u smislu da napišemo neku informaciju.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: O poseti kanalu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, mislim, jel ja ne vidim šta sam drugo mogao da radim to veče, obzirom da smo prošli jedan težak dan.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Siguran sam da nam je svima to jasno. Idemo dalje, gospodine Tomaš. Želim da vas pitam nešto u vezi sa paragrafima vaše izjave broj 22, 23 i 29. Hteo bih samo da proverim da li sam dobro razumeo vaše svedočenje. U paragrafu 22, u drugoj rečenici, kada govorite o intervjuima sa gospodinom Musajem i gospodinom Alijom, vi kažete sledeće: „Prvi intervju je bio 7. septembra 1998. godine. Moj pokojni kolega, Dejan Jovović i ja, intervjuisali smo dva pripadnika OVK, koji su bili uhapšeni i predati nama od strane MUP-a Đakovica/Gjakovë.” U pasusu 23 kažete sledeće: „Imena dvojice pripadnika OVK su bila Zenelj Alija i Ljulj Musaj, koje je uhapsio MUP.” Nešto dalje u tom pasusu kažete: „Razgovor je vođen u našim prostorijama. Razgovarali smo sa njima samo jedan dan. Nismo ih maltretirali ili povredili na bilo koji način.” Želim da tu zastanemo za trenutak. Da li je istina da ste vi sa njima razgovarali samo jedan dan, kao što kažete u svojoj izjavi? Da li je to istina, gospodine Tomaš?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Mi smo s njima razgovarali 7. uveče, 7. znači, i pošto smo došli do prvih saznanja, koja su bila naš prioritet, znači oko ovog stratišta na Radonjičkom jezeru, i podatak koji je dao i Zenelj za, ovo –

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: – o ovome Ratišu/Ratishi, tako da smo –

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Molim vas nemojte ponavljati informacije, samo odgovorite na pitanje. Pitanje koje vam postavljam je sledeće. Vi ste nam rekli da ste sa njima razgovarali 7. septembra, i da je to bio prvi put da ste dobili informacije o Radonjičkom jezeru. Pitanje koje vam postavljam je da li je istina, kao što kažete u svojoj potpisanoj izjavi svedoka za koju ste nam juče rekli da je tačna - da li je tačno to što tu navodite, da ste sa njima razgovarali samo jedan dan? Da li je to istina? Samo „da” ili „ne”.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Nije istina da smo razgovarali samo jedan dan. Imali smo i narednih dana još dopunu razgovora vezano za ovo što je nas interesovalo. Koristili smo mogućnost, ovo što je zakon pružao, da razgovaramo sa njima tri dana, to je 72 sata, smo imali na raspolaganju da obavimo s njima razgovor. Znači razgovarali smo s njima i 7., i 9. i 10., samo ne znam tačno redosled, obzirom da je trebalo uzeti izjave od

njih, i da dopunimo neka saznanja za koja smo mislili da još možemo da dopunimo. Hoću da kažem da ovo „samo jedan dan” nije u pitanju samo jedan dan. Znači 7. je dan kada je počeo s njima razgovor, a završio se do 10.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Zbog čega ste onda to napisali u svojoj izjavi, koju ste potpisali - da ste razgovarali sa njima samo jedan dan? Ako to nije istina, zašto ste potpisali tu izjavu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, vidite –

TUŽILAC KEARNEY: Izvinjavam se, moram da uložim prigovor na formu tog pitanja. Nije bilo nikakvih tvrdnji da ta izjava nije istinita. Možda bi svedok trebalo da skinje slušalice dok govorimo o tome.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, skinite slušalice za trenutak, molim vas. Gospodine Emmerson, koliko se ja sećam, tužilac je svedoka takođe pitao i o dve kasnije izjave, gde je on govorio o nekim depešama. Mislim da je govorio da je to dobijeno u prvoj izjavi, i da su mu onda date neke kasnije izjave. Nismo sigurni, ali izgleda da je ta izjava bila od 10. septembra. Sada predočavati svedoku svedočenje u kom je naveo da su sa njima razgovarali samo jedan dan - to bi moglo da znači mnogo toga, poput toga da su razgovarali sa njima pre nego što su ušli u kancelariju. Hteo bih da to stavite u kontekst, jer, koliko se ja sećam, jasno je da svedok nikada u toku svog iskaza nije odao utisak da nakon tog dana nije bilo drugih razgovora.

ADVOKAT EMMERSON: Da bi bilo jasno do kraja, svedok je rekao da su zapisnici rađeni nekoliko dana nakon što je obavljen taj intervju. Ja sada komentarišem te zapisnike, i mogu posle pauze da navedem Pretresnom veću tačne stranice u transkriptu. Svedok ih je prokomentarisao -

SUDIJA ORIE: Hajde da pokušamo to da pojasnimo, da li je bilo ikakvih – bar koliko se ja sećam, on nije rekao da je to bio jedini razgovor. Ja se slažem da je on govorio o zapisnicima koji su urađeni naknadno, ali mislim da bi Pretresnom veću bilo od veće koristi ukoliko biste vi pokušali da razjasnite da li je bilo još nekih intervjuova ili ne.

ADVOKAT EMMERSON: Apsolutno.

SUDIJA ORIE: U redu, onda možete da nastavite kad svedok ponovo stavi slušalice.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Koliko ste puta nakon 7. septembra vi lično učestvovali u intervjuu Zenelja Alije?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja bih to trebalo sada da se setim jer znam da smo uzimali jednu dopunu izjave, to je za jedan dan. I, prvi dan kad smo razgovarali sa obojicom, normalno odvojeno. Ja mislim dva, ne mogu da budem siguran, dva ili tri puta, zato što je trebalo, ovaj, sačiniti posebnu belešku sa formiranjem terorističke operativne grupe njihove. To je bila jedna beleška, drugo i izjava na te okolnosti, a druga

izjava je bila dopuna izjave oko Ratiša/Ratiša, odnosno stratišta, tako smo mi zvali, Dašinovca/Dashinovc.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Da li mogu da vas zamolim da mi kažete, u kontekstu tog odgovora, šta ste onda hteli da kažete u svojoj izjavi, koju ste potpisali i u kojoj je zabeleženo da ste rekli: „Razgovarali samo sa njima samo taj jedan dan.” Šta ste hteli da kažete tom rečenicom, molim vas?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Hteo sam da kažem da smo nakon razgovora od samo jednog dana došli do saznanja koja su nama bila prioritet. To znači prvog dana, 7. septembra, mi smo imali ove podatke koji su bili naš prioritet, i ja mislim da sam tako i kad sam razgovarao izneo da smo nakon razgovora prvog dana došli do traženih podataka, koji su bili prioritet, a to je prevedeno da smo razgovarali sa njima samo jedan dan. Znači, posle razgovora od samo jednog dana, došli smo do podataka koji su nam bili prioritet.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Zaustavićemo se tu za trenutak. Ja ću vam sada izneti sledeću tezu - Zenelj Alija je bio uhapšen u području Kodralija/Kodrali 3. septembra - a to je cela četiri dana pre nego što ste vi, kako kažete, bili na kanalu, i tri dana pre nego što ste ga intervjuisali. On je bio pritvoren u policijskoj stanici u Đakovici/Gjakovë u tom periodu, gde je bio tučen. Molim vas da odgovorite na tu tvrdnju da je on bio pritvoren u policijskoj stanici od 3. septembra, i da je bio tučen u tom periodu.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja ne znam kada je Zenelj Alija bio priveden. Ja samo znam da je doveden kod mene - 7. septembra.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Ja vam iznosim i tvrdnju da je Ljulj Musaj uhapšen 5. septembra, i da je premlaćen dok je bio u policijskom pritvoru. Zamoliću vas da na to odgovorite.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja to, takođe mi nije poznato, niti znam. Ja kažem to su samo lica koja se dovode kod nas na razgovor, a ja ne znam koji je tretman prema njima kad su na drugom mestu.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: shvatam. Kažete: „...na drugom mestu.” MUP je delio istu zgradu sa vama, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, samo što smo mi bili na poslednjem spratu, a sve ostale prostorije pripadale su zgradi MUP-a. Praktično, pod istim smo krovom, samo smo, ovaj, pripadamo različitim organizacionim jedinicama.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Doći ćemo do tih spratova zgrade uskoro. Vi ste bili na poslednjem spratu, a zatvorenici su držani u podrumu. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Koliko znam, jeste.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li možete da pogledate tabulator 9? To je pritužba koja je zabeležena 9. septembra. Nju je zabeležila jedna organizacija za ljudska prava na Kosovu, i odnosi se na Ljulja Musaja. Možda verzija koju vi imate sadrži

original na albanskom jeziku, napisan rukom, a mi imamo otkucanu verziju na engleskom jeziku. Da li ste u stanju da čitate na albanskom jeziku, gospodine Tomaš?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Pročitaću vam suštinu ove pritužbe. Stranica 1, stavka 1. Datum navedenog krivičnog dela je 5. septembar, a počilac je čovek po imenu Rade Vlahović. Gospodin Musaj piše da su ga tukli 10 dana za redom. „Ljulj Musaj, star 32 godine, iz Gornjeg Ratiša/Ratishi i Ultë, 5. septembra 1998. Bio sam u selu Trakanić/Trakaniq sa dve osobe”, i zatim navod imena tih osoba, „obojica iz sela Novo Selo/Novosellë i Dukađina/Dukagjin. Išli smo u kuću osobe”, i zatim navodi ime te osobe. Onda kaže: „Iznenada, policija nas je zaustavila. Tri policajca koji su, nakon što su nas identifikovali i pregledali celo vozilo, pozvali druge snage i odveli me u policijsku stanicu u Đakovici/Gjakovë. Nakon što su me odveli u policijsku stanicu u Đakovici/Gjakovë, odmah su počeli da me tuku. Posle izvesnog vremena, policijski inspektor Rade Vlahović, iz Donjeg Ratiša/Ratishi i Epërm, opština Dečani/Dečan, me je ispitivao. Dok me je ispitivao, tukao me je na najokrutniji način. Dok me je ispitivao, rekao mi je ove reči nekoliko puta: „Jesi li oženjen? Koliko dece imaš?” Nakon što sam mu rekao da imam dvoje dece, rekao mi je da će za dva dana dovesti moju decu tamo i odseći im glave predamnom. „Poslaćemo te na albansku granicu, staviti oružje pored tebe, i ubiti te.” U policijskoj stanici su me držali 10 dana, do 14., i onda su me pustili na slobodu.”

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, pre nego što nastavite, tek sada je završen transkript.

ADVOKAT EMMERSON: Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Molim vas, kada sledeći put budete čitali, čitajte sporije.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li znate ko je Rade Vlahović, gospodine Tomaš, ili ko je on bio u to vreme?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: On sigurno nije pripadao Državnoj bezbednosti. Može samo da pripada Javnoj. Međutim, meni ovo što ste sad pročitali uopšte nije poznato, da se tako nešto dešavalo.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, niko vas u ovom trenutku ne pita da li vam je bilo poznato bilo šta od ovoga što vam je pročitano. Jednostavno, pitanje je bilo da li ste vi poznavali gospodina Vlahovića. Molim vas da se usredsredite na pitanje koje vam je postavljeno.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li mogu da ponovim pitanje? Da li ste poznavali Radeta Vlahovića, „da” ili „ne”?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Lično ga ne znam.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li –

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Moguće da sam ga viđao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hajde da razjasnimo ovo, pošto je ovaj odgovor malo dvosmislen. U septembru 1998. godine, da li ste znali ko je bio Rade Vlahović?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ne verujem da sam u septembru tog čoveka lično poznao, jel, da vam kažem, veoma je kratko vreme mog boravka tamo. Ne znam dal' sam ga i kasnije upoznao. Ja sam poznao ljude iz viđenja.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Molim vas pogledajte na trenutak tabulator 15. Tu se nalazi izjava jednog svedoka čije ime neću pomenuti. On je bio viši službenik SUP-a, i radio je u policijskoj stanici u Đakovici/Gjakovë. Molim vas da potražite paragraf 30 na srpskom, u kom se govori o razgovorima sa više ljudi, uključujući i Zenelja Aliju. Taj svedok kaže sledeće: „Informativne razgovore sa ovim teroristima su vodili kriminalistički inspektori SUP-a Đakovica/Gjakovë. Sećam se da su Radovan Zlatković, Dušan Dragović, Rade Vlahović i Ljubiša Novović radili na ovim informativnim razgovorima. Takođe se sećam da su informativne razgovore obavljali i policajci Državne bezbednosti, ali se ne sećam njihovih imena.” Čini se, gospodine Tomaš, da je Rade Vlahović učestvovao u tim informativnim razgovorima sa ljudima među kojima je bio i Zenelj Alija. Da li ste vi to znali?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja to nisam znao. Evo, ja sad ovo prvi put vidim da je s njima prethodno obavljen razgovor.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Doćićemo do toga kada ste vi to prvi put saznali uskoro, gospodine Tomaš. Da li mogu da vas pitam ko je njih vama predao? Kako su se zvali policajci koji su vam predali te ljude?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne znam, ne sećam se uopšte.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Molim vas pogledajte za trenutak tabulator 10. To je izjava koju je dao gospodin Musaj u vezi sa tim postupkom, i on tu detaljno opisuje šta mu se desilo. Mislim da nemamo prevod na srpski jezik, tako da ću vam ja to pročitati, ali ću se truditi da to uradim sporije, adekvatnom brzinom.

SUDIJA ORIE: Da, primerenom brzinom.

ADVOKAT EMMERSON: Da, imam to u vidu.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: „Bilo je posle podne kada smo stigli u policijsku stanicu.”

TUŽILAC KEARNEY: Ja se izvinjavam, odakle čitate u ovom dokumentu?

ADVOKAT EMMERSON: Izvinjavam se, stranica 3, negde na polovini.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ponoviću. „Bilo je negde posle podne, kada smo stigli u policijsku stanicu.”

TUŽILAC KEARNEY: Ja se izvinjavam što ponovo prekidam svog kolegu, ali čini se da je ovo pitanje u istom duhu – šta je gospodin Musaj rekao da mu se desilo pre nego što je imao kontakt sa ovim svedokom. Ovaj svedok je već rekao da mu nije poznato da su oni prethodno bili izloženi batinanju, ili da su sa njima prethodno obavljani informativni razgovori. Ja ne vidim relevantnost čitanja svedoku još jednog citata iz drugog dokumenta.

ADVOKAT EMMERSON: Mislim da će to postati očigledno, jer je u pitanju jedan detalj koji hoću da predočim svedoku iz izjave tog svedoka. Ako postoji neki konkretni prigovor...?

SUDIJA ORIE: Ne znam da li je u pitanju prigovor ili samo zapažanje.

TUŽILAC KEARNEY: Pa, prigovor je na relevantnost.

SUDIJA ORIE: Prigovor se odbija. Izvolite nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Počeću po treći put. „Bilo je posle podne kada smo stigli u policijsku stanicu. U policijskoj stanici sam video jednog policajca kog sam prepoznao. On se zvao Rade Vlahović. Dobro smo se poznavali kao deca. Rade je bio iz sela Gornji Ratiš/Ratishi i Epërm. Išli smo u istu školu. Kada me je Rade video u policijskoj stanici, počeo je odmah da me tuče. Rade nije ništa od mene tražio. Tukao me je dok nije došao jedan od policajaca i zaustavio ga. Nisam poznavao tog policajca, ali sam video da je bio u uniformi višeg čina. On je naredio Radetu da me odvede u njegovu kancelariju. Rade me je odveo u njegovu kancelariju. Mislim da je ona bila na drugom ili trećem spratu policijske stanice. Kada smo došli u kancelariju, tu su već bila dva policajca. Bili su u civilnom odelu. To je obuhvatalo i Radeta Vlahovića, koji me je tamo i odveo. U kancelariji, Rade mi je pokazao nekoliko metli, i pitao me kojom od njih želim da me tuku. Svi oni u kancelariji su me tukli nekoliko sati dok se nisam onesvestio. Sve se to desilo istog dana, 5. septembra, dana kada sam uhapšen. Nisu sa mnom obavili razgovor prvog dana. Samo su me tukli. Kada su završili sa mnom, Rade i još dvojica policajaca su me odveli nazad, niz stepenice, i smestili su me u podrum policijske stanice.” Nešto niže, on kaže sledeće: „Sledećeg dana su me odveli iz podruma i ponovo me doveli u kancelariju. Ne sećam se da li je to bila ista kancelarija, ali znam da su to bili isti policajci, Rade i još dvojica u civilu. U kancelariji su počeli da me psuju i da me tuku. Rade mi je rekao da sam ja ubio njegovu majku i oca” -

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: - „i da će iz tog razloga pobiti svu moju decu.” Pogledajte sada sledeću stranicu, stranicu 5, na oko dve trećine stranice, pretposlednji paragraf. „Trećeg dana sam ponovo odveden u kancelariju u policijskoj stanici. Ovaj

put, to je bilo u drugoj kancelariji, i tu su bili drugi policajci. Oni su me tukli i pitali me da li znam ko su organizatori vojnika OVK u selu, i koja su imena pripadnika OVK koji su išli u Albaniju.” Onda on opisuje kako su ga odveli na kanal, gde su ga, usput, naterali da leži na podu tog vozila. Zastaćemo ovde za trenutak. Treći dan koji on ovde pominje, kada je odveden u drugu kancelariju, i kada su ga tukli drugi policajci – to bi bio 7. septembar, dan za koji vi tvrdite da ste tada sa njim obavili razgovor, zar ne, gospodine Tomaš?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Reći da sam ja obavio sa njim razgovor, ne znam koliko je to uopšte prihvatljivo, jer ja pre svega ne znam jezik albanski. Ja sam prisustvovao tom razgovoru sa kolegom, međutim on kod nas uopšte nije bio maltretiran. U tom slučaju imam samo to da izjavim, da on kod nas uopšte nije bio maltretiran. Ja dolazim iz Centra, gde su primena ovakvih mera nedopustive. Znači, ja sam, ceo život radeći u Centru u kome sam radio, vaspitavan tako da u našem poslu nema primene sile.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ja ću vam postaviti neka pitanja o tome za par trenutaka, gospodine Tomaš. Ali, ba bi bilo jasno, Rade Vlahović je sin bračnog para koji se zovu Milko i Milica Vlahović, i on je verovao da je OVK ubila njegove roditelje, i bacila njihova tela u kanal. Želim da vas pitam sledeće: da li ste vi znali da je jedan od policajaca koji je obavljao razgovore sa ovim osobama bio sin ljudi za koje je smatrao da ih je ubila OVK i bacila u kanal? Da li ste bili svesni činjenice da je jedan od policajaca koji je vodio te informativne razgovore bio rođak nekoga za koga se verovalo da je žrtva?

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, u ovom pitanju se pogrešno tumači svedočenje ovog svedoka. On je rekao da nije znao da je bilo ko drugi intervjuisao te osobe.

ADVOKAT EMMERSON: Shvatam. Doćićemo do toga za trenutak.

SUDIJA ORIE: Znači, povlačite pitanje?

ADVOKAT EMMERSON: Postaviću pitanje na drugi način.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste vi znali da je jedan od policajaca koji se bavio tom dvojicom ljudi, sa kojima ste vi kasnije vodili informativni razgovor, imao rođaka ili rođake za koje je smatrao da ih je ubila OVK i bacila u kanal?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja to nisam znao, jel ja sam tek tamo, što kažu, ono, svež, tek mesec dana. Ja te priče uopšte nisam znao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. I, dok smo na ovom delu vašeg iskaza, molim vas da sada pogledate tabulator 11. To je izjava svedoka Zenelja Alije. On iznosi slične optužbe. Gledam stranicu 3. Pročitaću vam je na engleskom jeziku, kako biste dobili prevod na srpski jezik. Počecu od vrha stranice 3.

SUDIJA ORIE: Molim vas, počnite, i završite sporije.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: „Držali su me u podrumu zgrade policije samog. Bilo je mračno, i straža se nalazila na vratima. Držali su me u tom stanju ukupno 12 dana. Jedini put sam napustio prostoriju da bi me odveli u drugi deo te zgrade, gde je sa mnom razgovarala policija. Prostorije u koje su me odvodili, stalno su se menjale, ali se sećam da je to uvek bilo ili na četvrtom, ili na petom spratu stanice. Sa mnom su obavljani razgovori u tim prostorijama. Policija me je tukla palicama, a u nekim situacijama su me čak mučili i elektro-šokovima. Nisam znao šta mi govore, jer su uvek govorili na srpskom jeziku. Često sam gubio svest, ali to ih nije sprečavalo da nastave da me tuku kada bih se osvestio. Bio sam za to vreme prisiljen da potpišem jedan dokument. Nisam znao šta je tu pisalo, jer mi nikada nije pokazan da bih ga pročitao. To ne može biti istiniti dokument, jer ja nisam ništa rekao policiji.” Onda nastavlja dalje i opisuje da su ga odveli na kanal i naterali da leži licem okrenut prema dole, na podu vozila, i kaže da su policajci u pozadini vozila stavili noge na njegova leđa. Zaustavićemo se ovde za trenutak. Da bi bilo jasno, vaša kancelarija je bila na četvrtom ili na petom spratu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja mislim da je bila na petom. Poslednji je sprat zgrade su bile naše kancelarije.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ja vam ponovo tvrdim, gospodine Tomaš, da su te ljude tukli dok su oni bili u pritvoru.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Dok su bili u našoj kancelariji, ti ljudi nisu tučeni. Objasnio sam zbog čega, moje prisustvo.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Dozvolite da vas pitam nešto više o tome, gospodine Tomaš. Pretpostavljam, na osnovu odgovora koje ste dali, da vi lično niste nikada primenjivali silu prilikom ispitivanja osumnjičenih. Da li je to vaš iskaz?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste ikada bili očevidac toga da je neki drugi pripadnik RDB-a primenjivao fizičku silu tokom ispitivanja?

TUŽILAC KEARNEY: Prigovor na relevantnost. On je profesionalni policajac dve i po decenije.

ADVOKAT EMMERSON: To je pitanje kredibiliteta.

SUDIJA ORIE: Prigovor se odbija. Nastavite, molim vas.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste ikada bili očevidac toga da je neki drugi pripadnik RDB-a primenjivao silu tokom ispitivanja? Molim vas odgovorite sa „da” ili „ne”.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne, nisam bio prisutan.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste ikada saznali da je neki pripadnik RDB-a primenjivao fizičku silu tokom ispitivanja?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja nikad nisam na te teme i na te okolnosti s nikim nisam ni razgovarao, jel imali smo dovoljno posla da radimo posao, a ne da pričamo oko slobodnih tema.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Kada bi osumnjičeni pripadnici OVK bili dovedeni u Sekretarijat u Đakovici/Gjakovë, zar vi niste bili svesni da su ih pripadnici RDB-a ili policajci MUP-a tukli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ne znam kad bi njega pripadnici RDB-a tukli, jel pripadnici RDB-a, koliko ja znam, nisu učestvovali u ovim akcijama gde je bilo hapšenja, pogotovu što je brojčano naše stanje bilo takvo da nije dozvoljavalo niti omogućavalo naše prisustvo u takvim akcijama, jel mi i sa ovim brojem s kojim smo razgovarali, teško smo se nosili sa ovim poslovima vođenja razgovora sa pripadnicima OVK koji su bili privedeni od strane MUP-a.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Želeo bih da u tom kontekstu pogledamo neke dokumente koje vam je juče pokazao gospodin Kearney. Želim da počnemo dokumentom koji se nalazi u tabulatoru 2.

ADVOKAT EMMERSON: Za zapisnik, to je dokazni predmet P-373.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Pogledajte molim vas tabulator 2 u žutom registratoru. Pre svega, ovo je dokument o kom ste nam govorili juče. Original nosi datum 10. septembar. Vi ste rekli da je to opis informacija koje je pružio Musaj Ljulj, u informativnom razgovoru koji ste vi vodili sa njim 7. septembra. Rekli ste da ste nekoliko dana kasnije otkucali ovu službenu belešku. Da li možete da nam pomognete kod sledećeg? Približno pet redova niže, pre naslova pod brojem dva, tu gde se opisuje kada je obavljen razgovor, piše da je razgovor obavljen između 8. i 9. septembra u prostorijama ORDB-a Đakovica/Gjakovë. Vi ste rekli da ste ovaj dokument vi napisali 10. septembra. Zašto u njemu niste pomenuli informativni razgovor za koji kažete da je obavljen 7. septembra?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja bih molio, na strani 4, da pogledate poslednji pasus.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: „O suštini navoda u belešci, blagovremeno informisan Centar Resora Državne bezbednosti Prizren/Prizren, depešom broj 562, od 7. 9.” To je upravo ono što sam rekao –

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: – da 7., kada smo došli do prvih saznanja, to je najbrži način izveštavanja Centra. Znači, putem depeše. Tako da je taj razgovor, koji je obavljen 7. formulisan u formi depeše 7., kao što je navedeno u poslednjem pasusu.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, vi znate da su te depeše uništene, zar ne, i da su ti originalni dokumenti uništeni. Vi to znate, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja to ne mogu da znam. Ne znam, jel nije bilo načina da saznam niti mi je to iko rekao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Možemo da pogledamo relevantni pasus izjave osobe koja je radila sa vama u vezi sa tim beleškama kasnije, ali u međuvremenu mi možete verovati na reč da su sve originalne depeše uništene. Pitanje koje vam ja postavljam je zašto ste vi u ovom dokumentu, koji ste sačinili 10., napisali da je informativni razgovor obavljen 8. i 9. septembra, kada je, u stvari, obavljen 7. septembra, a vi ste 8. septembra bili na jezeru. Koje je vaše objašnjenje za ovo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ne mogu sada da se setim, niti imam objašnjenja za to da li smo pogrešili u datumu. Ja stvarno ne mogu da se setim.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Pogledaćemo još neka dokumenta kasnije, ali pogledajte za trenutak stranicu 2, deo koji se nalazi na dve trećine stranice u verziji na srpskom jeziku, a u verziji na engleskom to je poslednji celi paragraf. Da li vidite paragraf koji počinje opisom reke Bistrica/Bishtrica, i u kom se takođe iznose neke informacije o kanalu? Da li vidite to?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Recite koji je pasusu u pitanju i koliko je to odozdo ili, ako je lakše, odozgo.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Stranica 2, na pola stranice. U stvari, na pola četvrtog paragrafa. Pominje se reka Bistrica/Bishtrica i jezero Radonjić.

SUDIJA ORIE: Možda možete da pronađete brojeve, pominje se 400 do 500, odmah –

SVEDOK TOMAŠ: Vidim to.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Molim vas da se malo upoznate sa tim pasusom. Tu se nalazi detaljan opis lokacije kanala, zar ne?

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Stoji.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U vreme kada ste napisali ovaj dokument, vi ste, naravno, već bili tamo, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: U vreme kad je ovo pisano, ovo je pisano 10., ali ja bih, šteta je što ne postoji depeša od 7., gde se ovo isto vidi, gde je dat ovaj opis, jel smo depešom od 7. obavestili upravo o ovom Radonjićkom jezeru i stratištu tamo. Jer, mi smo opis ovoga pravili na osnovu iskaza lica, jer, pre svega, od nas dvojice koji smo radili na ovom slučaju, niko do tada, ja pogotovu koji sam sa strane, a i kolega koji je iz onih krajeva, nije bio na Radonjićkom jezeru.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Pogledajte na trenutak tabulator 3. To je izjava svedoka koju ste potpisali vi i Ljulj Musaj i, mislim, vaš kolega, gospodin Jovović. Pogledajte samo verziju na srpskom jeziku, prvu stranicu, četiri reda od dna. U prevodu na engleski jezik, to je stranica 2. To je osam redova od vrha, a rečenica počinje rečima „takođe znam”. Molim vas da potvrdite da je tekst tog dokumenta identičan

tekstu dokumenta koji ste nam pokazali, odnosno bar manje-više identičan. Ne želim da to sada upoređujete reč po reč. Reč je o istoj informaciji, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Izjava treba da odgovara, odnosno službena beleška o informativnom razgovoru treba da odgovara suštinski izjavi koju je lice potpisalo.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Samo sam tražio da potvrdite da je to tako. Ne želim da potrošimo mnogo vremena na to, jer mi možemo sami to da uporedimo, gospodine Tomaš. Ako to na brzinu pogledate, to je u suštini ista informacija, a u mnogo pogleda je ista i formulacija.

TUŽILAC KEARNEY: Da li bih mogao da zamolim kolegu da nešto pojasni. Kada je reč o tabulatoru 3, govorimo o rečenici koja počinje rečima: „Takođe mi je poznato...”. Da li je to tačno?

ADVOKAT EMMERSON: Da.

TUŽILAC KEARNEY: A kada je reč o tabulatoru 2, govorimo o rečenici koja počinje rečima „ja ću to opisati...”?

ADVOKAT EMMERSON: Ne, to počinje paragrafom – strana dva, poslednji celi paragraf koji počinje rečima: „Takođe mi je poznato...”

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, da li mogu da vas pitam sledeće u vezi sa ovim dokumentom. Pogledajte prvi red ovog dokumenta. To je uvodni paragraf. Koji datum se tu navodi kao datum kada je obavljen informativni razgovor?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ako govorite za ovaj iz tabulatora 2, jel' tako?

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ne, izvinjavam se, govorim o dokumentu koji se nalazi iza tabulatora 3, sa desne strane, četiri gornja reda, na vrhu stranice. Da li možete da nam kažete koji je datum tu naveden kao datum razgovora?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ovde piše 8. 9. 1998. godine.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Zastanite tu, molim vas. Juče ste nam rekli da su dokumenti ponekad pisani dva dana posle dana kada je vođen informativni razgovor. Ono što vas ja pitam je da nam kažete da li 8. septembar predstavlja datum kada je došlo do informativnog razgovora, ili je to datum kada je napisana ova beleška?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ovo je datum kada je pisana ova izjava, ovo što stoji u, ja sad na osnovu ovoga samo tako mogu da protumačim, da je ova izjava rađena 8.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ali, dokument koji smo pogledali pre par trenutaka, u njemu takođe piše da je do informativnog razgovora došlo 8. i 9., a ne 7. septembra. To je dokument pod tabulatorom 2. Da li se vi slažete sa tim? Rekli ste nam da je to greška.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: 7. vođen prvi razgovor. Samo, molio bih da se, ovaj, razgraniči, jedno je dan kad je vođen razgovor, drugo je dan kad je rađena izjava.

Jer ovde je jedno preko drugog 8. i 9., jel ovde su brojevi prekucani. Ja ne mogu sad da znam nakon ovolikog vremena da li je ovo 8. ili 9., ali ovde je datum preko datuma, tako da ni meni nije jasno. Ali, čini mi se da ovde čak piše i 9. da je ovo rađena izjava ova, jel je datum preko datuma, ovaj, otkucan. Jer, po logici stvari 8. nije moglo.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Koji dokument gledate, molim? Gde kažete da je datum otkucan preko datuma? Gde je to?

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, u originalu, četvrti red, malo je nejasno. Broj 8 bi mogao da bude i nešto drugo. Nije nedvosmisleno broj 8. Na to svedok očigledno misli. Da li vidite to?

ADVOKAT EMMERSON: Ja vidim broj 8. Meni to baš ne izgleda nedvosmisleno.

SUDIJA ORIE: Pa, vidite u donjem levom uglu broja 8, čini se da se tu nešto nalazi, a da je praznina koja se obično nalazi sa desne strane između gornjeg i donjeg kružića delimično ispunjena. Koliko sam ja shvatio, svedok na to ukazuje.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Ako je to bilo promenjeno –

SUDIJA ORIE: Imamo i 8 i 9, blizu, radi poređenja.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ukoliko je to promenjeno sa 9 na 8, to je onda moralo da bude učinjeno ili od strane vas, ili od strane gospodina Jovovića, zar ne? To je bilo prepravljeno na 8, ukoliko je uopšte bilo prepravljeno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, vi me pitate nešto što se desilo pre devet godina. Ovde je očigledno prepravljeno datum, međutim, ima tu i jedna stvar da možda nepoznavanje tog dana tačnog datuma, da je i prouzrokovalo ovu grešku, da se prvo otkuca jedan broj, pa da se posle prepravi. Morate da shvatite, jel mi smo radili non-stop, i danju i noću, i nismo imali voljnog vremena.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Ali, u svakom slučaju, ako je to 8., da li možete da nam pomognete oko toga – vi ste otišli iz Sekretarijata odmah ujutru, i niste se vratili sve do posle pada mraka.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ovo može biti i 9., jer je prekucan broj, tako da sam sklon pre da poverujem da je to 9. 9. nego 8. 9.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Hvala vam puno.

ADVOKAT EMMERSON: Časni Sude, da li je ovo pogodan trenutak za pauzu?

SUDIJA ORIE: Da, ovo je pogodan trenutak za pauzu. Obećali smo vam, gospodine Emmerson, da ćemo vam dati neka uputstva na kraju prvog dela zasedanja. Prvo, molim vas samo da mi kažete koliko će vam još vremena biti potrebno za ovog svedoka?

ADVOKAT EMMERSON: Pa, mislim još sat i 15 minuta.

(Pretržno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, Pretržno veće bi želelo da se potrudite da završite u roku od jednog sata nakon što se vratimo sa pauze. Recimo, postavljali ste svedoku pitanja o nekim datumima – zapravo, bilo je pitanja koja ste postavili na koja svako ko pogleda dokument može da odgovori. Sećam se da smo – samo da proverim. Pitam se da li je to bio 8. ili 9., ali mi se čini da ste rekli da niste gledali u original kada ste o tome govorili. Proverićemo to. Bilo je još nekih pitanja koja -

ADVOKAT EMMERSON: Ja sam svakako spreman da ubrzam stvari. Za dokumente je potrebno nešto vremena kako bi se izgradila čitava slika. Postoje drugi dokumenti i datumi koje treba pregledati. Uradiću to što brže mogu. Svakako ću to uraditi u okviru ograničenja koja ste mi postavili.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Kearney.

(...) (izbrisano po nalogu Pretrznog veća) (...)

SUDIJA ORIE: Imaćemo pauzu do 16:20 časova .

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, možete da nastavite.

ADVOKAT EMMERSON: Hvala.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodine Tomaš, hteo bih da što brže prođemo kroz još tri dokumenta. Najpre, pogledajte molim vas dokument pod brojem 4. To je dokument koji vam je juče pokazao gospodin Kearney. Da li vidite taj dokument pod tabulatorom 4?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Vidim.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Samo bih hteo mi potvrdite da li ste na tom dokumentu, koji ste napisali 16. septembra, detaljno izneli podatke o svom razgovoru sa Zeneljom Alijom, i naveli da je taj intervju vođen 9. i 10. septembra? Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ovde je, ovaj, nastavak razgovora vođen 9. i 10. septembra.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Hvala. U tom dokumentu je zabeleženo da je gospodin Alija vama navodno ispričao i o jezeru i o telima koja su pronađena u Dašinovcu/Dashinovc, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Koliko se ja sećam, sigurno je bilo za Dašinovac/Dashinovc, a za jezero da mu je poznato.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Molim da sada pogledamo za trenutak dokument pod brojem 5. Tu ćete videti izjavu svedoka koju je potpisao Zenelj Alija i, zamolio bih vas da mi pomognete oko toga. Uz njegov potpis, tu se nalaze i potpisi još dva pojedinca, Živojina Stankovića i Dušana Dragovića. Da li znate ko su ta dvojica?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja mogu samo da pretpostavim na osnovu ovog prethodnog i na osnovu ovog zaglavlja da su to pripadnici Službe javne bezbednosti.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Mislim da smo već ranije sreli njihova imena, odnosno bar jedno ime, kao ime osobe koja je bila u grupi službenika MUP-a koji su učestvovali u seriji ovih intervjua. Ako sad pogledamo vrh te stranice, videćemo da se tu nalazi datum 4. septembar, i u prvim redovima se govori o činjenici da je gospodin Alija priveden na ispitivanje 3. septembra. Da li vidite to?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Vidim u zaglavlju datum 4. septembar, kada je materijal rađen. Samo momenat.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Zatim, ako pogledate –

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Vidim da je dana 3. u prostoriju – vidim taj datum.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Znači, to je izjava, kako se čini, uzeta 3. septembra, ali zapisana 4. septembra. Da li se slažete sa tim?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Slažem se.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Pogledajmo sada tabulator broj 6. To je dopuna izjave koju ste vi uzeli. Tu vidite svoj potpis, kao i potpis kolege, gospodina Jovovića, i potpis Zenelja Alije. Da li vidite to?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I, uvodne reči te izjave glase ovako: „Kako sam u prethodno datoj izjavi od 3. septembra propustio da iznesem...” Da li su to uvodne reči? Molim vas, pročitajte nam to.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Piše tako, verovatno vezuje –

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: – za ovu izjavu koju je dao prethodno ovima iz Javne bezbednosti.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Upravo tako. Čini mi se da ste vi juče u svom iskazu rekli, a mislim da ste to danas i ponovili, gospodine Tomaš, da vi niste znali da je gospodin Alija bio intervjuisan od strane MUP-a pre nego što ste vi uzeli izjavu od njega.

Vi ste nam to rekli pod zakletvom danas posle podne i juče. Juče ste rekli i da ste mislili da je on bio uhapšen na dan kada ste vi vodili razgovor sa njim. Da li možete da mi pomognete oko toga?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako i sad mislim, da ja nisam znao da je on ranije uhapšen, nego da je tog dana priveden.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Objasnite nam, onda, molim vas, kakvog smisla ima taj vaš odgovor. Mi ovde vidimo, u izjavi koju ste vi potpisali 11. septembra, kako se pominje izjava od 3. septembra, koju je, kao što ste se vi pre par trenutaka složili, od njega uzeo MUP, i u kojoj se pominje činjenica da je gospodin Alija uhapšen 3. septembra. Da li se slažete da je apsolutno jasno - iz ove izjave koju gledamo ovde i koju ste vi potpisali 11. septembra - da ste vi morali videti i znati za izjavu za koju je gospodin Alija naveo da je dao MUP-u 3. septembra - jer ste vi tu izjavu pomenuli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Radi se o tome što ja samo učestvujem u formiranju ovog dokumenta, jel ja ne poznajem jezik, i ono što mi se prezentira, ja to, pošto sam ja najverovatnije i kucao ovu izjavu, ja sam uglavnom, znači, bio zadužen, ono, da pomažem kolegi u formiranju dokumenata, i da otkucam dokument, pošto sam brže i nešto, da kažem, kvalitetnije kucao od njega. Tako da ja imam samo to objašnjenje, jel ja suštinu ovoga ne mogu sada, ovaj, da protumačim, jel, kažem, ja nisam poznavao jezik na kome su oni govorili. Jedino, moja uloga je bila, znači, da pomognem u formiranju dokumenta i da otkucam dokument.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li vas ja dobro razumem, gospodine Tomaš, da vi kažete da je sve razgovore kojima ste prisustvovali i koji su obavljani na albanskom jeziku vodio vaš kolega?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, uglavnom on je meni prevodio delove razgovora koje je obavljao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: A, ako niste znali jezik, kakva je bila vaša funkcija u samom to postupku uzimanja izjave? Zbog čega ste onda uopšte bili tamo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, radi, ja sam to u startu izneo u svojoj izjavi datoj u maju - ja sam tamo išao kao ispomoć kolegama. Znači, ovaj, tamo gde je moglo da se uključujem u razgovor, gde smo mogli govoriti na istom jeziku, učestvovao sam direktno u razgovoru, a u konkretnom slučaju, gde nisam znao, kao i u ovom slučaju, gde nisam znao jezik, ja sam zapisivao ono što mi je kolega prezentirao, da bih na kraju kucao dokument.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Vi ste, znači, kucali te dokumente. Onda ste morali da otkucate i te prve reči: „Kako sam u prethodno datoj izjavi od 3. septembra 1998. godine propustio da iznesem”, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, ovo, to je sigurno da sam ga ja otkucao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vi ste, dakle, veoma dobro znali da je od njega već uzeo izjavu MUP, zar ne, i da je bio u pritvoru od 3. septembra.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja to nisam znao.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, ono što vam gospodin Emmerson tvrdi jeste to da ste vi, ako ste otkucali jednu izjavu kojom nekom daje dopunu izjavi koju je dao 3. septembra, u tom trenutku saznali da je ta osoba dala izjavu 3. septembra. Bez obzira na to koja je tačno bila vaša uloga, vi ste to otkucali kao izjavu te osobe. Prema tome, gospodin Emmerson teško može da shvati kako ste vi mogli da ne znate za tu izjavu od 3. septembra, kada ste vi sami otkucali tu kasniju izjavu, u kojoj to lice ispravlja svoju raniju izjavu. Zbog same činjenice vašeg kucanja toga, gospodin Emmerson teško može da shvati, koliko sam ja razumeo, vaše objašnjenje da niste imala saznanja o toj ranijoj izjavi. Molim vas da nam date svoj komentar na to.

SVEDOK TOMAŠ: Pa, ja da bih imao saznanja o toj izjavi, ja bih morao pre toga da je vidim, ako se slažete. Međutim, ja uopšte nisam imao prilike da vidim tu izjavu koja je urađena od strane pripadnika Javne bezbednosti. Ja uopšte nisam imao prilike da vidim tu izjavu, jer za mene počinje sve od dana 7.

SUDIJA ORIE: Da. Ja mislim, u stvari, da je to možda i tačno, i mislim da gospodin Emmerson ne kaže da ste vi bili prisutni 3. septembra, ali gospodin Emmerson u tim okolnostima, pretpostavljam, očekuje da kažete da niste bili prisutni na ranijem uzimanju izjave, da za to niste znali 7. septembra, ali da je 11. septembra svedok dao izjavu kojom dopunjuje raniju izjavu, koju vi niste nikada pre toga videli, i da prema tome ne znate da li ona postoji ili ne, ali da ste tada bar toliko saznali o njoj. Ja mislim da bi to gospodin Emmerson očekivao da čuje u vašem iskazu, na osnovu ovog dokumenta koji je otkucan. Da bi se izbegao svaki nesporazum, ukoliko vi niste videli izjavu od 3. septembra, ali znate nešto o njoj, poput toga, na primer, da je ona kasnije bila ispravljena ili dopunjena od strane istog tog svedoka – vi o tome treba da nam kažete. Da li imate neko drugo objašnjenje za svoje svedočenje ovde da niste bili svesni te ranije izjave ovog svedoka?

SVEDOK TOMAŠ: Ja to, evo, ponavljam, nisam znao, nisam video tu izjavu, jel, kažem, nama su samo lica predata da se obavi razgovor sa njima, bez propratne neke dokumentacije uz njih. Znači, da su uzimanje izjave od njih. Jer, mi smo praktično sa njima počeli od početka da radimo. Čak bi i nama bilo olakšano da smo imali izjavu tu od Javne bezbednosti.

SUDIJA ORIE: Razumem. Gospodine Tomaš, kada vam se postavi pitanje da li vam je poznato da je neki svedok dao prethodnu izjavu, to nije isto pitanje kao i da li ste videli dokument u kome je zapisana izjava tog svedoka. Trebalo je u takvim okolnostima, ukoliko ste se toga sećali, da kažete da ste, iako niste videli tu izjavu, otkucali jednu izjavu u kojoj je svedok dopunio raniju izjavu, koja je uzeta pre nego što ste vi imali veze sa celom tom stvari, znači pre 7. septembra. Neka vam ovo bude jasna smernica za odgovore u budućnosti. Ukoliko vam se postavi pitanje o nekom saznanju koje ste imali, bez obzira na izvor tog saznanja, bez obzirana to da li ste vi videli neku izjavu, ili čuli za

nju, ili nešto kucali u vezi sa njom – dakle, sve bi to trebalo da bude odgovor na takvo pitanje. Nastavite, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Još dva pitanja, gospodine Tomaš. Bez obzira da li ste videli tu izjavu ili ne, vi ste morali da znate da je gospodin Alija bio u pritvoru od 3. septembra.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To jedino da mi je neko rekao, a meni to niko nije rekao. Ja nemam to saznanje.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: To je očigledno iz dokumenta koji ste potpisali 11. septembra, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ali ja vas, ja samo mogu da kažem da, evo, ja sad kad gledam ovaj dokument vidim da je to tako, ali ja u onom momentu nisam razmišljao o tome.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Želim onda da vas pitam još nešto o ovom delu vašeg svedočenja. Vi ste nam pre par trenutaka rekli da je vaša uloga u tom intervjuu bila samo da pomognete pri sastavljanju ovog dokumenta, jer je taj intervju vođen isključivo na albanskom jeziku. Da li je to istina, da ili ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Zašto je taj razgovor vođen na albanskom jeziku, a ne na srpskom?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, zato što, ja to sad mogu samo, ovaj, da pretpostavim, verovatno lice s kojim je obavljen razgovor nije dobro poznavalo jezik.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Molim vas pročitajte poslednje tri rečenice ove izjave od 11. septembra. Pročitajte to naglas. Poslednje dve rečenice, to je dovoljno. Pročitajte ih, molim vas, naglas za zapisnik.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pročitao sam ovako. „U vezi sa gore navedenim, nemam više šta da izjavim. Izjava mi je uzeta na srpskom jeziku, koji razumem. U njoj su navedene sve moje reči. Pročitana mi je izjava, te je kao takvu i u potpunosti prihvatim za svoju i svojeručno potpisujem.” Mogu da dodam samo na ovo, sve izjave koje smo uzimali rađene su na srpskom jeziku. Lice je moglo da zna –

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Nije to u pitanju.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Mogu da nastavim?

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Gospodin Tomaš, u stvari ne, jer ja vam postavljam vrlo konkretan niz pitanja. Vi možete da odgovorite na svako pitanje, i gospodin Kearney može da vam postavi dodatna pitanja, ali u ovom trenutku nemamo puno vremena. Pitanje koje mene interesuje je -

TUŽILAC KEARNEY: Izvinjavam se što prekidam, ali mislim da je svedok počeo da odgovora, i mislim da nije umesno prekidati ga usred odgovora.

ADVOKAT EMMERSON: Pokušavam da usmerim svedoka na pitanje koje mu je postavljeno.

SUDIJA ORIE: Obzirom da je gospodin Kearney stavio prigovor, mi ćemo dozvoliti da svedok doda ono što je želeo. Nastavite, gospodine Tomaš. Dodajte ono što ste hteli da kažete.

SVEDOK TOMAŠ: Hteo sam da kažem, znači, sve izjave koje su uzimane, uzimane su na srpskom jeziku, i ovo je uobičajena formulacija koja se stavlja na kraju izjave, kao što je navedeno u poslednjem pasusu.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Deo koji mene u stvari interesuje je pretposlednja rečenica u kojoj je zabeleženo da je svedok rekao da razume srpski jezik, a vi ste nam pre par trenutaka rekli da, koliko se vi sećate, on nije razumeo srpski jezik. Dakle, koji je onda vaš stav? Da li je on znao ili nije znao srpski jezik?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Kad sam to rekao, mislio sam pre svega da nije govorio srpski jezik, a može da se, ovaj, ima pasivno znanje jezika. Oni ljudi sa onog terena, sa one teritorije, ako su bili vojni obveznici, većina ih razume srpski jezik.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Onda bih hteo da vas zamolim da pogledate sada dokument pod tabulatorom 16. Prelazimo sada na novu temu. Hteo bih da se ovim pozabavimo relativno brzo. Dokument pod brojem 16. Samo trenutak, molim. Izvinite, naveo sam vam pogrešan broj. To bi trebalo da bude pod brojem 12. Dokument u tabulatoru 12 je spisak zapisnika sastanaka Združene komande za Kosovo, i hteo bih samo da vam postavim nekoliko kratkih pitanja o tome, ukoliko mi dopustite. Tu se govori o informacijama koje su pružane Združenoj komandi, koja se sastojala od zamenika predsednika vlade, gospodina Šainovića, i predstavnika MUP-a, VJ i RDB-a, između ostalih. Pogledajte prvu stranicu. Tu se nalazi spisak imena članova Združene komande, i njihove reči su zabeležene u ovom zapisniku. Vi znate imena Nikole Šainovića i Zorana Anđelkovića, jer ste u svojoj izjavi rekli da su i jedan i drugi bili prisutni prilikom one scene na kanalu, upravo onog popodneva kada je vršena ta izviđačka misija 8. septembra. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, njih dvojica su bili prisutni. Prvo je došao Anđelković, a iza njega gospodin Šainović.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. I, oni s uspehi tamo da dođu veoma brzo nakon što ste vi otkrili to što ste otkrili na kanalu. Da li se slažete sa tim?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ne mogu tačno sad, tačno vremenski sad da povežem kad su oni i koje je to vreme kad je ko došao, samo znam kojim su redosledom došli, da je prvi došao gospodin Anđelković, iza njega Šainović, al' ne mogu tačno da opredelim vreme.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Vi znate i ko je David Gajić, pod brojem 7. On je bio pomoćnih načelnika RDB-a, organizacije u kojoj ste vi radili, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, on je bio, ovaj, sa sedištem u Prištini/Prishtinë.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da, on je bio načelnik RDB-a za Kosovo, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Koliko se ja sećam, jeste bio na čelu službe kosovske, samo ne znam dal' se to baš to tako zove.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I, njegov šef je bio čovek po imenu Jovica Stanišić. On je bio šef celog RDB-a.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I, gospodin Stanišić je bio direktno podređen predsedniku Miloševiću, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja to mogu samo da pretpostavim, jel suviše je to hijerarhijski udaljeno od mene.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Zamolio bih vas da pogledate stranicu 82. Ako pogledate donji desni ugao, videćete da se tu nalaze neki brojevi. Pogledajte stranicu 82. Oprostite –

SUDIJA ORIE: Govorite o verziji na engleskom jeziku?

ADVOKAT EMMERSON: Biće teško da svedok to nađe

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: To je unos od 1. septembra, zabeleška pod imenom gospodina Murića. Možda, umesto da to tražimo u rukopisu, mogu samo da vam skrenem pažnju na to, gospodine Tomaš. U ovom zapisniku je zabeleženo da je 8. septembra gospodin Murić pominjao –

SUDIJA ORIE: Koja je to stranica?

ADVOKAT EMMERSON: To je stranica 82 od ukupno 164.

SUDIJA ORIE: Pogledaću.

TUŽILAC KEARNEY: Mislim da je to od 1. septembra, a ne od 8.

SUDIJA ORIE: Počnite onda ponovo, molim vas.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Dakle, u ovom zapisniku od 1. septembra nalazi se unos za gospodina Murića, gde se kaže: „Drugo, u Glođanu/Gllogjan, prioritet

je takođe istraga na jezeru Radonjić i moguće slanje timova ronilaca tamo. Ima indicija da su tamo izvršeni zločini i to treba prebaciti na viši nivo.” Molim vas da nam objasnite zbog čega se ovde smatralo da su potrebni ronioci pre nego što su vođeni ovi razgovori koje ste vi obavili 7. septembra?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ne znam da li sam ja kvalifikovan da objasnim ovo. Verovatno da su postojala, ja sad pošto je ovo meni nepoznato, mogu samo, ono, da dam neko svoje tumačenje u smislu da su postojala neka operativna saznanja da već postoji tamo nešto, i da je iz toga to proisteklo. Moram da kažem da mi je ovo potpuno nepoznato.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: A ova vrsta sastanaka je toliko udaljena od mene da nisam kvalifikovan da ih tumačim.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Koliko ja razumem, to je na operativnom nivou koji je veoma sličan vašem. Da li možete da pogledate – izvinjavam se. Da li možemo da pogledamo stranu 87 od 164. Gospodine Tomaš, tu se nalazi unos gospodina Gajića od 4. septembra, a on je bio na čelu organizacije na Kosovu za koju ste vi radili, i tu se, pod stavkom 5, navodi sledeće: „U selu Ratiš/Ratishi, blizu Dečana/Dečan, nalazi se masovna grobnica (34 Srba, tri Roma i tri Albanca).” Da li možete da nam rasvetlite kako je moguće da je, tri dana pre tih intervjuja koje ste vi obavili, i jedan dan pre nego što ste vi otišli do kanala – postojao detaljan zapis o broju osoba u podacima gospodina Gajića?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne mogu o tome ništa da kažem. Nisam znao za postojanje takve izjave. Ne vidim kako mogu to da objasnim, osim da su o tome postojali obaveštajni podaci.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vidite, ja vam tvrdim, a to sam tvrdio i na početku, da su vlasti za koje ste vi radili bile na kanalu i da su dvojica ljudi koje ste vi držali u pritvoru bili pretučeni kako bi potpisali priznanja, u kojima ste im vi i vaše kolege rekli šta da napišu. To je nešto što ja vama tvrdim, gospodine Tomaš.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ako treba ja da odgovorim, meni je ovo potpuno neprihvatljiva tvrdnja gospodina iz Odbrane, jer ja se sa tim stvarima prvi put upoznajem tek 7.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Hoćete li molim vas, da pogledate tabulator 16.

ADVOKAT EMMERSON: Ispravite me ako grešim, ali mislim da nije bilo zahteva za zaštitnim merama u vezi sa ovim svedokom. Izvinjavam se, tabulator 13 je – naveo sam vam pogrešan broj. Izvinjavam se. Tabulator 13.

(...) (izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

SVEDOK TOMAŠ: Znam tog čoveka. Znam tog gospodina. Pitali ste me da li znam gospodina Stanojevića.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I koji je vaš odgovor?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Da ga znam.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li možete da nam potvrdite da je on bio načelni krivičnog odeljenja u SUP-u Đakovica/Gjakovë, i da je rukovodio operacijom SUP-a na jezeru Radonjić i području kanala?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Znam da je bio jedan od rukovodilaca u Sekretarijatu Đakovica/Gjakovë. Ne znam konkretno koji je deo vodio, ali isto tako znam daje uvek izlazio kada su uviđaji sa ekipom.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vi ste pogledali video snimak napravljen 8. septembra od početka do kraja, kada vam ga je tužilac pokazao, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jesam video samo delove.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste videli sebe na bilo kom od tih delova snimka?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Nisam video sebe.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li možemo da pogledamo paragraf –

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, ovde je došlo do određene zbrke. Vi ste pitali svedoka da li je video taj video snimak od početka do kraja, a svedok je rekao da je video delove.

ADVOKAT EMMERSON: Razlog zašto nisam insistirao na tome, a to vam je možda očigledno - je to da se sam video snimak sastoji od delova. Drugim rečima, on je puštan i zaustavljan.

SUDIJA ORIE: Da, i zato mi nije bilo jasno da li je on video ceo taj snimak, ili sada kaže da je video samo delove. Ili celinu koja je sastavljena od delova...

ADVOKAT EMMERSON: Pa, moguće je da on ni ne zna odgovor na to pitanje. Tužilac možda u dogledno vreme može da pruži informaciju o tome šta je tačno pokazao svedoku.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Molim vas, svedoče, pogledajte paragraf 13 izjave.

ADVOKAT EMMERSON: Pročitaću to za zapisnik za potrebe javnosti.

SUDIJA ORIE: Da, ali čitajte polako, molim vas.

ADVOKAT EMMERSON: Hvala vam što ste me podsetili.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: „Po završetku ispitivanja”, a mislim da je tu reč o ispitivanju osoba koje smo pomenuli, „po završetku ispitivanja, a mislim da je to bilo jedan dan pre nego što je počela istraga na mestu zločina, pripadnici SUP-a Đakovica/Gjakovë, zajedno sa najmanje jednim pritvorenim pripadnikom OVK, otišli su na mesto zločina na Radonjičkom jezeru, u blizini sela Donji Ratiš/Ratishi i Ultë. To je bilo 8. septembra 1998. godine. Sećam se da se jedan pripadnik OVK zvao Bekim Kalimashi. Nisam siguran da li je sa timom došao i jedan drugi pripadnik OVK. Takođe se sećam jednog lica katoličke veroispovesti iz Ratiša/Ratishi, koga su zvali Toma, i koji je, po svemu sudeći, bio kontakt osoba za jednu od službi. Nisam siguran da li je i on bio pritvoren kao i pripadnici OVK. Tim SUP-a koji je obavio prvu posetu mestu zločina sačinjavala su sledeća lica: general-pukovnik Vlastimir Đorđević, načelnik sektora Javne bezbednosti za MUP Srbije, general-potpukovnik Obrad Stevanović, zamenik načelnika bezbednosti u Đakovici/Gjakovë Dragutin Adamović, načelnik Državne bezbednosti u Đakovici/Gjakovë Sreten Čamović, kriminalistički inspektor Goran Mitić, kriminalistički inspektor Dušan Dragojević, kriminalistički tehničar Nebojša Avramović i kriminalistički tehničar Žarko Gazdić. U timu su bili sledeći pripadnici Državne bezbednosti: „pokojni kriminalistički inspektor Dejan Jovović i kriminalistički tehničar Sava Jovanović, koji je bio zadužen za video snimanje. Pre nego što su stigli na samo mesto zločina, oni nisu tačno znali na kojoj su se lokaciji nalazila ubijena lica. Na osnovu ispitivanja, mi smo pretpostavili da se ona nalaze u trouglu između sela Jablanica/Jabllanicë i Glođane/Gllogjan i Radonjičkog jezera.” Ovde ćemo zastati na trenutak. Složićete se, zar ne, da je Dejan Jovović bio deo vašeg tima koji je vršio taj uviđaj 8. septembra?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, Dejan Jovović je bio ispred mene, zajedno sa Musajem. Ja sam bio iza njega zajedno sa Zeneljom. Međutim, to je ovde ovaj u izjavi izostavio.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da -

(...) (izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

SUDIJA ORIE: Nastavite. Relevantni delovi, uključujući i ovaj, biće redigovani.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Mislim da ćete se složiti da je Sava Jovanović bio sa vama, i da je on vršio to video snimanje, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ovde je izneto njegovo ime. Ja sam govorio da je u pitanju jedan jedini kriminalistički tehničar iz odeljenja Državne bezbednosti Đakovica/Gjakovë, i upravo se odnosi na lice koje ste pročitali.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Znači, u stanju ste da potvrdite da je to tačno, da je njegovo ime tačno navedeno, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja sam bio, rekao sam jedini kriminalistički tehničar iz odeljenja jeste čovek sa ovim imenom i prezimenom.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Čućemo o ostalim ljudima od nekih drugih svedoka, ali, da li takođe možete da potvrdite i da je Sreten Čamović bio sa vama? Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, on je išao iza mene. Mislim, na udaljenosti iza mene sa grupom lica koja su dolazila iza Dejana Jovovića, mene, u paru sa po jednim od lica albanskih.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li možete, molim vas, da potvrdite ili negirate da je general-pukovnik Vlastimir Đorđević bio sa vama u toj misiji izviđanja?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja njega nisam video. Ja samo mogu da potvrdim za ove ljude koje poznajem. Znači, za Čamovića Sretena, za kriminalističkog tehničara, Dejan Jovović i ja, jer to su ljudi koje ja u tom momentu poznajem. Ovo su ljudi sve za mene nepoznati. Ja znam ovako sad imenom i prezimenom ovde kad ih čitam, al' u ono vreme ja nisam obraćao pažnju da bih video nekog od njih, jer mi smo išli napred.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Sada kada znate ko su oni, molim vas odgovorite na pitanje da li je general-pukovnik Vlastimir Đorđević bio u okviru te misije izviđanja? Da ili ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To ne znam. Ja sad prvi put čitam u ovom materijalu da je bio i on, i još za ovog drugog generala.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li ste vi dobili uputstva da ne priznate da je general-pukovnik Vlastimir Đorđević učestvovao u toj misiji vršenja uviđaja 8. septembra? Da li je vama naredeno da njega izbacite iz svoje priče?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Meni niko, ovaj, nije davao nikakva uputstva vezano za ovo, međutim ja da sam video, ja sve što da sam video ja bih rekao kao što sam naveo i ovu dvojicu ljudi iz politike. Tako bih i naveo i njega da sam video, jel ja kažem ono što sam se sećao, to je samo za ovu gospodu Šainovića i Anđelkovića koje sam video od ljudi koji su mi bili poznati, a ove druge koji ovde su izneti, ja, ovaj, ne poznajem, sem rekao sam koga poznajem od ovih lica.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vi znate, zar ne, gospodine Tomaš, i to iz vlastitih saznanja, da je Vlastimir Đorđević optužen pred ovim Međunarodnim sudom, i da je nedavno uhapšen na osnovu optužnice da je on bio jedan od glavnih tvoraca plana da se u martu i aprilu 1999. godine iskopaju ostaci kosovskih Albanaca i da se sakriju tako što će se prebaciti u Srbiju, kako bi se sakrili dokazi o optužbama za ratne zločine? Vi znate, zar ne, da je u javnosti u Srbiji objavljena optužnica protiv Vlastimira Đorđevića?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Znam iz štampe.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Vi znate da je jedna hladnjača sa približno 50 ostataka kosovskih Albanaca pronađena 1999. godine u reci Dunav, blizu Kladova, u istočnoj Srbiji, i da je još jedna hladnjača nađena u jezeru Perućac, i da su se u njoj

nalazili ostaci leševa, nakon što je izvršen pokušaj da se oni spale u masovnoj grobnici u blizini kasarne SAJ blizu Batajnice. To je nešto čega ste svesni, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je bilo objavljeno u štampi, i otuda i moja saznanja, iz štampe.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da. I, vi znate da je više do 450 tela kosovskih Albanaca iskopano u Batajnici, i da ta operacija iskopavanja i vraćanja tela porodicama i dalje traje, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, nešto ja sam pročitao u štampi, ali ne znam da li imam potpuna saznanja vezana za to. Mislim, govoreći o ciframa koje iznosi gospodin iz Odbrane, o broju lica stradalih.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Ja to shvatam. Vi takođe znate, zar ne, da je zvanična istraga MUP-a zaključila da je general-pukovnik Vlastimir Đorđević vodio tu operaciju u direktnoj konsultaciji sa predsednikom Slobodanom Miloševićem?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja to ne znam. Ja ne znam ni koji je bio način da ja to znam.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: O tome se široko pisalo u Srbiji.

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude -

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, da li ima ikakvog smisla da dalje sa svedokom razmatrate sve ono što je objavljivano u štampi? Vi ste sada naveli tri primera, i on je rekao da je čitao o tome u štampi.

ADVOKAT EMMERSON: Kada sam izneo tu tvrdnju, moja zabrinutost je bila to da će ovaj svedok, i drugi svedoci koji će doći, namerno izbaciti general-pukovnika Vlastimira Đorđevića iz svoje priče o tome ko je otišao na kanal, i ja sam tu sugestiju izneo svedoku.

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, mislim da je to neprimereno pitanje, ali -

SUDIJA ORIE: Da. Onda je to pitanje za svedoka, i mislim da morate to jasno da kažete gospodinu Tomašu. Gospodine Tomaš, da li shvatate šta tvrdi gospodin Emmerson? On tvrdi da vi i drugi svedoci ne pominjete general-pukovnika Đorđevića u vašoj priči o tome ko je išao u toj misiji na kanal, zbog toga što je poznato da je on organizovao tu vrstu uklanjanja tela žrtava, i da je to razlog iz kog ga niste pomenuli. To je ono što tvrdi gospodin Emmerson. Da li možete, molim vas, to da prokomentarišete?

SVEDOK TOMAŠ: Mogu, uvaženi gospodine predsedniče Suda. Ja, da sam uopšte video čoveka, a mislim, da sam ga mogao prepoznati, jel, pazite, čovek je iz Ministarstva, znači, unutrašnjih poslova Službe javne bezbednosti. Ja sam iz ovog drugog dela. Nikakvih susreta mi u mom radnom veku nismo imali. Niti on zna mene, niti ja njega znam, da bih mogao da ga prepoznam. Ja da sam ga prepoznao, ja bih to dao još u svom prvom iskazu datom 23. maja, kao što sam naveo i druga lica, jer uopšte ja nisam bio u

prilici da upoznajem ljude iz Javne bezbednosti, jel jednostavno naši poslovi se nisu ukrštali da bi mi mogli da stvorimo nekakva poznanstva, a da ne govorim o nivou o kome ovaj čovek, koji je čovek imao, ili mene koji sam daleko od njega da bih mogao da ga poznajem. S' druge strane, vi morate da shvatite položaj u kome smo se mi nalazili kad smo išli na Radonjičko jezero. Znači, ja sam bio odmah iza Jovovića, sve ostalo, ko je bio iza mene – ja to ne mogu da znam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, ne morate da navodite sve razloge zbog kojih to niste mogli da znate, samo recite da gospodin Emmerson greši u svojoj tvrdnji. To je suština vašeg odgovora, i vi ste naveli još par razloga uz to. Gospodine Emmerson, izvolite nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ja bih vas zamolio, gospodine Tomaš, da pogledate sada tabulator 14. Nećemo pominjati ime ovog svedoka, ni njegovu profesionalnu ulogu u odnosu na vas. To je jedan viši službenik RDB-a Đakovica/Gjakovë. Pogledajte sada paragraf 71, gde u njegovoj izjavi piše: „8. i 9. septembra 1998. godine, pripadnici RDB-a koji su bili raspoređeni na licu mesta su me izveštavali”, tu ću stati, pre sledećih reči. On tu -

SUDIJA ORIE: To ne morate da pročitate u ovom trenutku.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: „...o svojim nalazima, a ja sam izveštavao načelnika odeljenja RDB-a u Đakovici/Gjakovë, gospodina Sretena Čamovića, u skladu sa standardnom procedurom.” Želim da nam to bude jasno. Vi ste nam rekli da je 8. septembra gospodin Čamović bio sa vama, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: I, gledajući ko je autor ove izjave, a ne želim da pominjem njegovo ime – on nije bio sa vama, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Autor izjave nije bio sa nama.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Da li možete da nam pomognete –

SUDIJA ORIE: Samo da ovo bude jasno. Gospodine Tomaš, pretpostavljam da ste vi pročitali naslovnu stranicu, i da ste tu videli ko je autor ove izjave, kako bismo bili sasvim sigurni da znate o kome govorimo.

SVEDOK TOMAŠ: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite, nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ako je gospodin Čamović bio sa vama i sa gospodinom Jovovićem 8. septembra na kanalu, da li možete da nam objasnite iz kog razloga bi autor ove izjave trebalo da izvesti gospodina Čamovića o nalazima kojih je on sam bio svedok, jer je bio tamo zajedno sa vama?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja to ne mogu da objasnim, jer ne znam zašto je svedok dao ovakvu formulaciju. Možda bi pre on to znao da objasni.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Jedno ili dva pitanja u vezi sa informacijama koje ste vi zabeležili u vezi sa ovom misijom izviđanja. Prvo, vama je gospodin Kearney postavljao pitanja o minobacačkoj granati koja je eksplodirala, i vi ste juče opisali kako je ta granata eksplodirala. Rekli ste da ste čuli buku u ušima, i da su neki od policajaca koji su bili sa vama otrčali u obližnji višnjik. Da li se sećate da ste nam to rekli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Rekao sam.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Koliko dugo vas je sve to zadržalo na tom mestu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja sa ove vremenske distance teško da mogu, ovaj, da odredim koliko je to trajalo. Ja znam svoju reakciju, kako sam reagovao, ali ne mogu tačno da se setim koliko je vremenski to iznosilo. Ja znam da smo posle toga nastavili, nakon toga što su ovi otišli desno od nas i u višnjik taj ušli.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Potrudite se, molim vas, koliko dugo vas je to zadržalo? Više od pola sata, manje od pola sata?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ako treba prema tome da se opredelim, da li je više ili manje od pola sata, onda ja mislim da je to manje od pola sata.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala vam. Da li možete da nam pomognete u vezi sa sledećim – pogledate ponovo tabulator 14, izjavu istog tog zaposlenog u RDB-u Đakovica/Gjakovë. Da li imate to pred sobom? Pogledajte paragraf 47. Tu on govori o tome na koji način je saznao da je vaša grupa bila izložena vatri. On kaže: „Od kamermana, Bogdana Tomaša i pokojnog Dejana Jovovića sam saznao da su se našli pod vatrom, i oni su mi rekli da je MUP morao da pozove vojsku u pomoć.” Da li to vidite?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Hvala. Dakle, na osnovu priče za koju on kaže da je čuo od vas, on u paragrafima od 43 do 46 beleži ono za šta kaže da ste mu vi to rekli. On je tu zabeležio ono što je dobio kao informaciju od vas u sumrak, kada ste se vratili. To stoji u paragrafu 43. Ako pogledate paragrafe 44, 45 i 46, videćete da je on tu zabeležio da mu je vaša grupa rekla ne samo da je bila izložena neprijateljskoj vatri iz minobacača i artiljerije, već da je bilo i neophodno i da se zaustavite i tražite pojačanje preko radija i podršku od strane Vojske Jugoslavije i MUP-a. Kaže i da je došlo do razmene vatre sa OVK, i da je ta razmena trajala nekoliko sati, sve dok nije stiglo pojačanje iz MUP-a i Vojske Jugoslavije. Kada je pojačanje stiglo, oni su se uključili u borbu, i to je omogućilo vašem timu da nastavi dalje. Da li je ta priča istinita ili ne?

TUŽILAC KEARNEY: U ovom trenutku, od ovog svedoka je u okviru jednog pitanja zatraženo da potvrdi informacije koje se nalaze u četiri paragrafa, na dve stranice izjave neke druge osobe. Ja ću zamoliti –

SUDIJA ORIE: Ja sam tu istu stvar imao na umu. Gospodine Emmerson, treba dati svedoku priliku da pročita -

ADVOKAT EMMERSON: Raščlaniću pitanje.

SUDIJA ORIE: Naravno, da li je to trajalo nekoliko sati ili manje od pola sata bi bilo konkretno pitanje koje možete da mu postavite. Izvolite nastavite.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U ovom kontekstu, želim da vas pitam da li je u periodu od dva sata vaša grupa morala da čeka dolazak pojačanja iz VJ i MUP-a?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam malo pre rekao da je, po mom sećanju, naš zastoj je mogao iznositi tu do pola sata. Ako mogu da nastavim? Ovo što je pričano kolegi koji je dao ovu izjavu, znači to je priča koju je on mogao da sklopi u jednu celinu, nešto od mene, nešto od ove dvojice kolega koji su se vratili. Ja sam siguran da ja nisam izneo taj podatak da je to moglo biti dva sata, jel nemam taj osećaj i nemam ni sada taj osećaj o vremenu koliko smo bili zadržani, međutim, možda druge kolege su rekly nešto drugo njemu, pošto je on samo reprodukovao ono što mu je rečeno, jer, izneo sam, on nije bio tu.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. Drugo i poslednje pitanje o ovoj temi. Dali ste vi morali da sačekate da stigne pojačanje pre nego što ste produžili dalje?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja se toga ne sećam, ovaj, jel to je meni izašlo iz pamćenja. Samo znam da smo, ovaj, nakon nekog vremena nastavili dalje.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Shvatam. Ja vam postavljam ta pitanja zato što se odražavaju na vreme vašeg dolaska, i sada zalazim u poslednju seriju pitanja koju želim da vam postavim. Mi znamo da je na video snimku, koji je napravio kolega koji je bio sa vama, prvi vremenski zapis u 14:25 h. U tom obeležavanju vremena postoji greška, ali kada je to ispravljeno, bilo je 14:25 h. Ja želim da znam da li je prošlo dva ili dva i po sata od podneva, kada vi kažete da ste tamo stigli, i 14:25 h. i trenutka kada je počelo snimanje video snimka - ili je taj čovek koji je bio sa vama počeo snimanje čim ste tamo stigli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja ne mogu tačno reći kada je on krenuo sa snimanjem. Podatak da smo stigli oko podneva rekao sam orijentaciono, jer nisam gledao na sat u to vreme. Međutim, morate dodati tu vreme dok su se svi prikupili, jel svi su bili radoznali da vide šta se dešava tu i koga će zateći, tako da ja, ovaj, da istumačim tih sat - dva vremena, nemam tu mogućnost niti pamćenje da bih mogao da znam šta se sve dešavalo u prvih sat – dva vremena.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Shvatam to, ali mi na osnovu drugih dokaza znamo da su pre četiri sata posle podne tog istog dana predstavnici međunarodne zajednice, uključujući i britanskog vojnog atašea, bili obavešteni da treba da idu na kanal da posete to mesto. Ja pokušavam da shvatim da li možete da nam rasvetlite kako je tako brzo nakon tog otkrića došlo do toga da predstavnici međunarodne zajednici budu

pozvani, a takođe i do toga da je zamenik premijera SRJ krene u pravcu tog mesta krajem tog popodneva - ako se o tom mestu prethodno ništa nije znalo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja ovo ne znam kako da tumačim, jel to nije bio moj zadatak, niti da obaveštavam, niti da signaliziram nekog da treba da dođe, jel moj zadatak je bio jasan – samo dolazak do Radonjičkog jezera. Ostatak, verovatno je neko drugi odradio obaveštavanje.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: U redu. poslednje pitanje. Molim vas da pogledamo paragraf 41 vaše sopstvene izjave. To je tabulator 1. Znači, prvi tabulator, gospodine Tomaš. U paragrafu 41 kažete: „Gledao sam video snimak pod brojem”, pa je naveden broj, „počev od sekvence 4:50. Prepoznao sam taj video snimak kao prvi prizor koja sam video kada smo se približili kanalu.” Onda pominjete šta ste videli: „Dva tela koja su plivala”, jedno sa spušenim pantalonama, i tako dalje. Zatim, na dnu tog paragrafa, kažete: „Bilo je tu suviše ljudi, i zato sam u tom trenutku morao da odem sa tog mesta zajedno sa Zeneljom zbog njegove bezbednosti. Oni su bili radoznali u vezi sa njim, jer su izgubili svoje voljene, i ja mogu da razumem njihovu radoznalost. Ja sam bio odgovoran za njegovu bezbednost dok sam se tamo nalazio.” Da li možete da nam pomognete u vezi sa tim? Kažete da ste u tom trenutku, kada ste videli ta tela, morali da odete zbog bezbednosti Zenelja Alije, zato što je okolo bilo puno ljudi. Da li sam ispravno shvatio vašu izjavu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Shvatili ste dobro, pošto, kad su se ljudi, kad su ljudi prišli kanalu, ja sam se izmakao od kanala, da njegovo prisustvo ne bi iritiralo ljude.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Da li je to bilo u isto vreme kada ste prvi put videli ta dva tela, kako, čini se, kažete u svojoj izjavi?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je bilo, znači, pošto smo mi bili zajedno, i u momentu dok mi gledamo ta tela, iza nas pristižu, onako, ono, nekom dinamikom kako su išli iza nas. Kad su se već grupisali ljudi, tad sam ja napustio taj deo i pomerio se u stranu. Koliko se sećam, prvo sam otišao malo ka uzbrdo, ovaj, da bi bili mimo njih.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Ko su bili ti ljudi koji su izgubili svoje voljene, koje pominjete i koji su stigli ubrzo nakon što ste vi došli?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja mislim da ću tu biti jasan. Pošto je u misiji bilo, znači, pripadnika Javne bezbednosti i SUP-a Đakovica/Gjakovë, bilo je još nekih ljudi, to sam naveo u izjavi, gde smo ih sreli, u kom delu, ono, kada su se priključili misiji, i, znači, to su ljudi sa tog terena. Mnogi od njih izgubili su pripadnike svojih porodica, i to je razlog zašto sam to izneo, i zašto sam smatrao da je najbolje da se pomerim iz te grupe.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Razumem. Znači, vi ste se pomerili od policajaca.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Od policajaca koji su izgubili svoje voljene?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT EMMERSON - PITANJE: Da li je i Rade Vlahović bio među njima?
SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam rekao da ja tog čoveka ne znam ni dan danas. Čuo sam sad negde mi je prolazilo kroz uši, međutim, ja njega ne znam lično. Shvatite da je to vreme kratkog mog boravka tamo, da ja nisam mogao čoveka da poznajem, jer jedva sam i upoznao ove ljude s kojima sam radio.

ADVOKAT EMMERSON: To su bila sva moja pitanja.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Emmerson. Mislim da bi bilo najbolje da sada napravimo pauzu. Gospodine Guy-Smith, da li možete da nam date procenu vremena koje vam je potrebno?

ADVOKAT GUY-SMITH: Mislim da mi neće biti potrebno više od pola sata, a možda ću biti i kraći.

SUDIJA ORIE: Mi vas uvek podstičemo da uradite ono što morate da uradite za što kraće vreme.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja se i trudim da to radim.

SUDIJA ORIE: Videćemo rezultate. Gospodine Harvey?

ADVOKAT HARVEY: Verovatno 20 minuta.

SUDIJA ORIE: Onda ćemo sada napraviti pauzu, i nastavićemo u 17:50 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Guy-Smith, koji zastupa gospodina Balaja. Izvolite gospodine Guy-Smith.

UNAKRSNO ISPTIVANJE: ADVOKAT GUY-SMITH

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Gospodine Tomaš, želim da razjasnimo upotrebu nekih izraza. Da li skraćenice RDB i SDB predstavljaju istu organizaciju – Službu državne bezbednosti?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Predstavlja. Poslednji naziv Službe pre ovog, odnosno prethodni je bio RDB.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: A ime je promenjeno, je li tako, iz SDB u RDB, 1991. godine, i to je učinjeno od strane Jovice Stanišića, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne mogu tačno da kažem koje godine je bilo, ali je tačan podatak da je Služba iz SDB promenjen u RDB. To su skraćenice Služba državne bezbednosti, promenjena u Resor državne bezbednosti.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Vi ste nam dali neke informacije o Službi državne bezbednosti, i hteo bih ispitamo sledeće. Da li je ovo tačan opis strukture Službe državne bezbednosti, onako kako je ona izgledala na Kosovu u relevantnom vremenskom periodu, a to znači 1998. godine – dakle, na čelu te Službe državne bezbednosti je bio gospodin Gajić, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, koliko se sećam.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Postojalo je više konkretnih jedinica koje su delovale na Kosovu u to vreme. Jednom jedinicom je rukovodio Miomir Jeftić, i ona se bavila onim za šta se smatralo da predstavlja pretnju državnoj bezbednosti izvan Kosova. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Za ovaj konkretan detalj ja ne mogu da odgovorim, jel ako je to u okviru pokrajinske službe, to je znači bilo sedište u Prištini/Prishtinë, međutim, ja sam samo kroz Prištinu/Prishtinë prolazio kad sam išao na vikend, ili bih nekad svraćao, ali gospodina dotičnog nisam imao prilike da upoznam.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Pre nego što nastavimo dalje, recite nam najpre kada ste vi prvi put došli da radite na Kosovu u svojstvu pripadnika Službe državne bezbednosti?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam u toku svog radnog veka dva puta boravio na Kosovu. Jednom je bilo, prvi put je bilo između 1990. i 1992. godine, kada sam radio u Obiliću/Obiliq, to je devet kilometara od Prištine/Prishtinë, a drugi put je bio moj odlazak 1998. godine, kada sam stigao krajem aprila, mislim da je to bio, krajem jula meseca, mislim da je to bio 27. juli, kada sam stigao u Đakovicu/Gjakovë.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Pre 27. jula, kada kažete da ste stigli u Đakovicu/Gjakovë - da li ste dobijali informacije o situaciji na Kosovu kao osoba zaposlena u Službi državne bezbednosti?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam do 27. jula, pre odlaska, na Kosovo, radio u delu Centra, kome sam pripadao, koji nije bio klasični operativni deo, jel to je deo Centra koji je imao servisni karakter, tako da nas nisu uključivali u upoznavanje informacija tog tipa.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Kada kažete da je to bilo servisnog tipa, najpre nam recite da li ste vi u to vreme bili locirani u Beogradu? Pri tome mislim na period pre vašeg odlaska na Kosovo, a govorim konkretno o 1998. godini.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jesam, bio sam u Beogradu.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Kada ste rekli da ste vi pružali servisne usluge, recite nam koju ste vrstu servisnih usluga pružali.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je, usluge foto-dokumentacije, osmatranja i tajnog praćenja.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li ste rekli tajnog praćenja?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako se to formuliše, ili tajnog nadziranja lica.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li je tajno nadziranje lica u vašoj konkretnoj jedinici – zapravo, želim prvo da se vratim nešto drugo za trenutak. Recite nam u kojoj ste vi sekciji Službe bili u Beogradu.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam bio, znači, pripadnik Službe državne bezbednosti. Radio sam u okviru beogradskog Centra.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li ste bili u nekoj određenoj radnoj jedinici u Službi državne bezbednosti dok ste radili u Centru u Beogradu pre svog odlaska na Kosovo? Recimo, u protiv-terorističkoj jedinici, jedinici za špijunažu, jedinici za prikupljanje informacija, jedinici za održavanje zgrada ili u bilo kojoj drugoj jedinici?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam ceo radni vek proveo u beogradskom Centru. Samo sam promenio dva dela, znači, u dva dela Centra sam radio.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: A ta dva dela u kojima ste redili u beogradskom Centru – koji su to bili delovi?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jedan sam rekao, ovo iz kog sam otišao. Pre toga sam bio u operativnom odeljenju.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Šta je operativno odeljenje radilo, koja je bila njegova funkcija?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: U ovom delu gde sam ja bio, prevashodni zadatak je bio kontra-obaveštajna zaštita objekata i operativno istraživanje na terenu.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Kada ste pomenuli funkciju kontra-obaveštajne zaštite objekata, da li to znači da ste vi, dok ste bili u Beogradu, dobijali informacije o onome što se događalo na Kosovu u periodu od januara do jula 1998. godine, pre nego što ste otišli na Kosovo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam 1994. godine prešao u ovaj deo koji sam prvo naveo, ovaj što kažem da je servisnog karaktera, i u tom periodu, zbog specifičnosti posla koji sam radio, ja i taj deo, mi nismo bili uključeni u informisanje ovakvog tipa.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: To važi za 1994. godinu. Da li je vaš odgovor isti i za 1998. godinu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jeste, ja sam od 1994. godine do svog odlaska u Đakovicu/Gjakovë proveo u istom delu.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Kada ste stigli na Kosovo, da li ste saznali za postojanje raznih jedinica na Kosovu? Pomenuo sam prvu – kontra-obaveštajnu, koja se bavila spoljnim pretnjama, a navešću vam i listu drugih, pa ćete nam reći da li ste znali za njihovo postojanje ili ne. Unutrašnja kontra-obaveštajna služba na Kosovu, kojom je rukovodio Zoran Marošević, zatim jedinica specijalne policije, na čijem čelu je bio Zoran Dragović, zatim grupa koja se bavila ubistvima i hapšenjem, na čijem čelu je bio Milan Janković, poznat pod nadimkom Miško, koja se takođe bavila i insceniranjem krivičnih dela.

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sad prvi put čujem za ova imena, jel ovo su meni ljudi nepoznati, jel ovo nisu ljudi iz Đakovice/Gjakovë.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: U redu. Da li ste znali čoveka po imenu Zoran Mijatović?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Jesam, to je bio moj pretpostavljeni u beogradskom Centru.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li je to čovek sa kojim ste radili nakon što ste napustili beogradski Centar i otišli na Kosovo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, ja mislim da je on, po mom odlasku, on je valjda otišao u penziju, ili je prvo promenio, ovaj, radno mesto. Nije više bio u beogradskom Centru, da bi kasnije otišao u penziju, da bi posle, koliko ja znam, bio ponovo aktiviran negde, ja mislim 2001. ili 2002. godine. Nisam siguran.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Tokom perioda u kom ste vi tamo radili, znači 1998. godine, on nije sa vama radio, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam otišao iz Centra kad je on još uvek bio u Centru.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Znači, vaš odgovor je da ste vi radili na Kosovu dok je on radio u Beogradu, i da vas dvojica niste radili zajedno. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne, ne, ovaj, on je bio u Beogradu, ja sam bio u Đakovici/Gjakovë. Međutim, rekao sam, koliko se sećam, on je ubrzo posle toga otišao isto iz beogradskog Centra. Ja mislim da je otišao u Resor, i da je odatle otišao u penziju, a ja dalje od toga ne znam.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Tokom perioda u kom ste bili u Beogradu, da li ste primali informacije o relativnoj snazi OVK u toku 1998. godine?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Oko ovoga, sva moja saznanja bila su pretežno vezana za informacije koje sam mogao da pročitam u pisanim medijima, i ono što su elektronski mediji javljali.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Znači, mogu da zaključim da vi lično niste učestvovali ni u kakvim operacijama Državne bezbednosti, u okviru kojih biste dobijali

obaveštajne podatke o OVK uopšteno, i konkretno o području Đakovice/Gjakovë u toku 1998. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tačno je jel moj posao je bio druge prirode.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: U redu. A kada ste bili na Kosovu, da li ste bili da u prilici da se sastajete, srećete ili radite sa Draganom Jašovićem?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Dragan Jašović. Ja za njega sad prvi put čujem.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li isto važi i za čoveka po imenu Momčilo Sparavalo?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja ne znam, ovaj, ova lica uopšte nisu iz odeljenja u kome sam ja radio.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: I vi nikada niste čuli njihova imena niti za njihovo delovanje?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja za njih prvi put sad čujem.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li znate pojedinca po imenu Miomir Stošić?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ni on nije pripadao odeljenju u kome sam ja radio. Ne znam čoveka, konkretnog.

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, da li možete, molim vas, da prilagodite svoj mikrofona, kako bismo vas bolje čuli. Ne dalje do vas - mislim da samo treba da bude usmeren ka vama.

ADVOKAT GUY-SMITH: Evo. Uvek pazim da ga ne zakačim.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Ako sam dobro shvatio vaš iskaz, vi niste dobijali obaveštajne podatke u periodu 1998. godine o području Đakovice/Gjakovë, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: U redu. Sada ću vam pročitati nešto, i zamoliću vas da to prokomentarišete. To je nešto iz postupka od 15. maja 2002. godine u okviru suđenja Slobodanu Miloševiću, kada je svedok po imenu Ratomir Tanić odgovarao na pitanja gospodina Nicea, tužioca, i to se nalazi na stranici zapisnika 4998, u šestom redu. „Pitanje: kada ste otišli u Beograd na odmor 1998. godine, da li ste sa nekim razgovarali o brojčanom stanju OVK, konkretno u Đakovici/Gjakovë?” Deo odgovora koji nas ovde interesuje je u 12. redu, oprostite, u 11. redu. „Što se tiče 1998. godine, o tome sam razgovarao sa službenicima SDB-a, pomenuo sam jedno ime, a i čoveka koji je bio na čelu operacija SDB-a tamo dole, u području Đakovice/Gjakovë. On se zove Bogdan Tomaš.” Moje pitanje vama, gospodine, je, obzirom da ste nam rekli da je vaše ime retko – da li je ta izjava da ste vi bili na čelu operacija SDB-a u području Đakovice/Gjakovë tačna?

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, ja imam prigovor na formu pitanja, zbog toga što je pitanje složeno. Samo pitanje se odnosi na dva vremenska perioda – jedan period u Beogradu 1998. godine, i zatim, kako se čini, period kada je ovaj svedok navodno bio na čelu operacija SDB u Đakovici/Gjakovë. Pitam se da li bi moj kolega mogao da bude konkretniji u svom pitanju. Mislim da postoji značajna razlika.

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: U toku kalendarske 1998. godine, gospodine, da li ste vi u bilo kom trenutku bili na čelu operacija SDB-a u području Đakovice/Gjakovë, da ili ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Vi onda tvrdite da je ovaj iskaz, koji sam vam malo pre pročitao – lažan?

TUŽILAC KEARNEY: Ovim se traži od svedoka da nagada o tome šta je neki drugi svedok mislio na nekom drugom suđenju.

SUDIJA ORIE: Da li je namerno lažan ili netačan je pitanje lingvistike, rekao bih.

ADVOKAT GUY-SMITH: Promeniću to u netačan.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Tomaš, da li je sadržaj svedočenja koje vam je pročitano netačan?

SVEDOK TOMAŠ: Svedočenje je pogrešno, međutim, ja poznajem osobu koja je to rekla veoma dobro.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: U vezi sa vašim shvatanjem onoga što se dešavalo na Kosovu pre vašeg odlaska tamo 1998. godine - koliko sam ja shvatio, vi ste nam rekli da ste dobijali podatke iz pisanih i elektronskih medija, ali da niste imali nikakvih konkretnih obaveštajnih podataka koje biste dobijali u okviru svog rada u Službi državne bezbednosti, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam precizno rekao da ja sem mogućnosti koje sam imao, znači, preko medija, i pisanih medija i elektronskih, ja nisam bio u prilici da u okviru Službe, kako ja, tako i deo kome sam pripadao, budemo informisani o dešavanjima na Kosovu.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Razumem. Onda bih hteo da vam pročitam još jedno pitanje i odgovor od istoga dana, na stranici 4998 i 4999, počev od 25 reda.

„Pitanje: želimo da nam kažete šta vam je gospodin Tomaš rekao o svom nivou saznanja o stvarima koje su se ticale Đakovice/Gjakovë. Odgovor: Kao prvo, mi smo razgovarali, na primer, o Dečanima/Dečan. Centar u Dečanima je bio srađen sa zemljom, i to od

strane jedne tenkovske jedinice Jugoslovenske Armije, otprilike u vreme Uskrsa 1998. godine, pod izgovorom uništavanja terorističkih snajperskih gnezda. Specijalne jedinice SDB-a Srbije su znale za ta snajperska gnezda. Policija je mogla da ih likvidira bez ikakvog učešća armije, međutim, umesto toga je došla vojska i neselektivno uništila stari deo Dečana/Dečan, gde su živeli kosovski Albanci, i to je dovelo do etničkih napetosti, a teroristička gnezda nisu bila uništena.”

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, izvinjavam se kolegi što ga prekidam, ali sada čitamo jedan dugi odlomak iz svedočenja u jednom drugom predmetu, i bojim se da imamo dovoljno osnova za pitanje, bez potrebe da se govori o čitavom svedočenju ovog drugog svedoka, na drugom suđenju, čiji kontekst ne poznajemo u potpunosti. Zamolio bih da se ovom svedoku u nekom trenutku postavi pitanje.

ADVOKAT GUY-SMITH: Uradiću to za jedan trenutak.

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Želim da pročitam samo još dve rečenice.

SUDIJA ORIE: Dobro, dozvoliću vam da završite, pa ću onda izneti jedno svoje zapažanje.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: „Državna bezbednost je tvrdila da je ova akcija bila neefikasna, a u odgovoru je rečeno da je to naređeno stiglo iz samog vrha, i granatiranje Dečana/Dečan je trajalo danima.” Moje pitanje je sledeće: da li je to informacija koju ste vi saopštili gospodinu Ratomiru Taniću?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam kontakt sa Ratomirom Tanićem prekinuo pred moj polazak na Kosovo. Pošto smo mi višegodišnji saradnici, on se meni javio jednom ili dva puta telefonom za vreme mog boravka tamo, i sem uobičajenog razgovora, prijateljskog, mi nikako nismo mogli, ovaj, da vodimo ovakav razgovor, jer ja, pre svega, ove podatke ni ne znam, niti sam imao. Njegovo davanje značaja meni u ovom svom iskazu, to mi liči na njega, jel on je takva struktura ličnosti, koji je voleo malo stvari da podigne na viši nivo nego što jesu.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Znači, onda treba da shvatim da nam vi kažete da je to čovek koji je sklon „roto-montaži”, a da je odgovor na pitanje koje sam vam postavio da to nije informacija koju ste mu vi dali?

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, ja imam ovde prigovor, jer ovo nije pitanje koje je relevantno za ovaj postupak. Mi ovde govorimo o svedočenju sa suđenja u kom se govori o događajima koji nisu relevantni za ovaj predmet, i to u razgovoru o vremenskom perioda koji nije bio istraživan tokom svedočenja tog svedoka.

ADVOKAT GUY-SMITH: Moj odgovor, časni Sude, jeste da želim da dobijem odgovor na ovo konkretno pitanje jer mislim da nam to pomaže da shvatimo kakav je

kredibilitet ovog svedoka, odnosno njegovog svedočenja u celosti, jer se ovo pitanje odnosi na ono što je on znao, i ko je on tačno bio. Nakon ovog pitanja, imaću još samo dva pitanja, i onda će moje ispitivanje biti završeno.

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, ja sam upravo hteo da kažem da sam se pitao kuda vaša pitanja u ovih poslednjih 25 minuta vode. Ne znam da li pokušavate da utvrdite da je postojao oružani sukob u vreme Uskrsa. Vi ste rekli da vam neće biti potrebno više od pola sata, i ja sam vas zamolio da budete što kraći.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ono što ja pokušavam je sledeće, kako biste razumeli kuda ovo vodi -

SUDIJA ORIE: Završite onda u naredna dva minuta. Nastavite.

ADVOKAT GUY-SMITH: Moja sugestija je sledeća, da budem potpuno jasan - ja tvrdim da je svedočenje ovog čoveka potpuno izmišljeno, u celosti, i ja u ovom trenutku pokušavam da utvrdim razmere njegove uloge u Službi državne bezbednosti, to i ništa više. Hteo bih da dobijem odgovor na svoje poslednje pitanje.

SUDIJA ORIE: Da, možda treba da ga ponovite, i molim vas da završite u sledeća dva minuta.

ADVOKAT GUY-SMITH: Svakako.

ADVOKAT GUY-SMITH - PITANJE: Da li imate na umu informacije koje je gospodin Tanić naveo o nivou vaših saznanja u vezi sa Đakovicom/Gjakovë 1998. godine, jer ne želim ponovo da čitam taj odgovor. Da li imate to na umu?

TUŽILAC KEARNEY: Ja ovde ulažem prigovor, ovo je prilično neodređeno, obzirom na vreme. O kom periodu 1998. godine govorimo?

SUDIJA ORIE: Gospodine, mislim da sam rekao gospodinu Guy-Smithu da završi za dva minuta, i siguran sam da će to uraditi. Molim vas nastavite gospodine Guy-Smith. Da li možete da odgovorite na pitanje, gospodine. Znači, da li imate na umu ono što je gospodin Tanić tu pomenuo o nivou vaših saznanja u vezi sa Đakovicom/Gjakovë 1998. godine?

SVEDOK TOMAŠ: Apsolutno nisam imao nikakve informacije ovo što je izneo gospodin Tanić. Ako mi dozvolite, samo jednu rečenicu. Gospodin Tanić je bio vezan za mene, i smer informacija bi mogao ići samo od njega prema meni. Ako poznajete našu vrstu posla -

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš.

SVEDOK TOMAŠ: - toga nema.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, šta je moglo biti nije od primarnog značaja. Bitno je ono što jeste bilo.

ADVOKAT GUY-SMITH: Svedok je odgovorio na pitanje i ja sam zadovoljan odgovorom koji je dao, da, što se njega tiče, on nije imao nikakvih saznanja o informacijama o kojima je govorio gospodin Tanić. Ostao bih na tome, i moje ispitivanje je u ovom trenutku završeno.

SUDIJA ORIE: Hvala. Gospodine Harvey, da li ste spremni za unakrsno ispitivanje?

ADVOKAT HARVEY: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, sada će vas ispitivati gospodin Harvey, koji je branilac gospodina Brahimaja. Izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT HARVEY

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Dobar dan, gospodine Tomaš. Šef Službe državne bezbednosti u Đakovici/Gjakovë je bio Sreten Čamović, kao što ste nam rekli. Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tačno je.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: I, 1998. godine, posle jula ili od jula nadalje, kada ste vi bili u Đakovici/Gjakovë, da li ste vi njemu podnosili izveštaje, ili ste imali odvojenu liniju komandnu odgovornosti? Da li ste mu bili direktno podređeni?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja sam bio operativni radnik u odeljenju Đakovica/Gjakovë, tako da sam morao njemu da podnosim izveštaje.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Da li je on, koliko znate, danas živ?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, trebalo bi da jeste, ja drugih podataka nemam i mislim da je živ.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Hvala. Sada, da li biste se složili da je vaš prioritetni operativni zadatak bio da pronađete ljude koji su bili kidnapovani ili ubijeni od strane OVK?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je bio naš jedan od zadataka, i mi smo mu dali prioritet. Ostali zadaci, ja sam ih taksativno naveo u svojoj izjavi od 23. maja.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Da, ja sam zaista i gledao vašu izjavu kada sam rekao da ste vi to opisali kao vaš prioritetni zadatak. Hteo bih da bude svima jasno da ja ne sugerišem da je OVK otimala ljude, već da su to bile vaše formulacije. Vi ste rekli: „Ljude koje su oteli ili ubili teroristi...” Da li je to tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: U pokušaju da izvršite svoje zadatke, vaš primarni izvor informacija su bili ljudi koji su govorili albanski jezik, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, najčešće, jer ja kažem ja sam radio u tandemu, značio kao pomoć kolegi koji je govorio jezik.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: I, kao što ste nam rekli, radili ste isključivo u Đakovici/Gjakovë. Bilo vam je striktno zabranjeno da napustite Đakovicu/Gjakovë, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Zbog nemogućnosti da idemo na druge delove terena i zbog naše lične bezbednosti.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Znači, vi ste se oslanjali na ljude koji su dolazili kod vas, i ti ljudi su bili ili doušnici, ili osobe koje su bile uhapšene. Da li je to, uopšteno govoreći, tačno?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To su bile jedine naše mogućnosti u tom momentu.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Dok ste bili u Đakovici/Gjakovë, da li ste čuli za porodicu Jakupi??

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: To je teško pitanje za mene, jel ja u ovom momentu nemam prisutno to prezime u svesti svojoj.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Da li vam išta znači ime Mushk Jakupi?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne znači mi sad ništa.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Konkretno - a ja sada gledam u izvještaj Human Rights Watch-a - porodica Jakupi je navodno odavno imala veze sa policijom, i njih je policija zadužila da pomažu lokalnoj Službi državne bezbednosti 1998. i 1999. godine u Đakovici/Gjakovë. Da li vam to pomaže da obnovite svoje sećanje o toj porodici?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ne pomaže mi ništa jel, baš mi ovo prezime Jakupi nije nigde prisutno.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: U redu. Ukoliko bi neki Albanac došao u policiju u Đakovicu/Gjakovë i rekao vam da je bio zatvoren i da su ga tukli u Jablanici/Jabllanicë, kakav bi bio vaš standardni operativni postupak u tom slučaju?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, mi bi obavili razgovor sa njim i gledali da prikupimo što više podataka vezano za konkretnu stvar.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Sreten Čamović, da li je on po vašem mišljenju bio vredan službenik i privržen svom radu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, vladao je utisak i mišljenje kod kolega s kojima sam radio da je izuzetno dobar poznavalac posla kojim se bavi, i da je dosta vremena provodio na poslu.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Ako bi Albanac došao kod njega i rekao mu da su ga tukli i da je bio zatvoren u Jablanici/Jabllanicë, vi biste očekivali od Gospodina Čamovića da naredi istragu u vezi sa tim optužbama, zar ne?

TUŽILAC KEARNEY: Da li mogu da uložim prigovor na oblik ovog pitanja kao spekulativnog? Od svedoka se traži da nagađa o nečemu što bi neko drugi možda uradio u konkretnim okolnostima koje nisu bile utvrđene.

SUDIJA ORIE: Prigovor se prihvata, gospodine Harvey. Ako se nešto tako desilo, naravno, možete da pitate svedoka o tome i da li zna bilo šta o tome, ali pitati ga da li je neko bio vredan pod svim okolnostima je opasno pitanje.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: U tim okolnostima, ako bi osoba došla kod vas i rekla da je videla druge ljude koji su bili zatvoreni i koje su tukli u Jablanici/Jabllanicë, vi biste uzeli izjavu te osobe, zar ne?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Ja bih, ovaj, obavio razgovor na te okolnosti, i obavestio, normalno, svoga starešinu do kakvih sam podataka došao.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Dozvolite mi da vas pitam sledeće. Uopšteno govoreći, da li ste se vi u sedištu RDB-a u Đakovici/Gjakovë informisali o operacijama MUP-a na terenu?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Pa, direktno nisam, jer nisam imao potrebe, jel imao sam svojih konkretnih zadataka. Ja sam jedino mogao negde da čujem neku priču, al', kažem, sve je to bilo neformalno, inače direktno ne.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Ovo Pretresno veće je čulo iskaz čoveka koji je rekao da je došao kod Sretena Čamovića u hotel Paštrik, dok je on pio kafu sa nekim svojim kolegama, i rekao mu da je bio zatvoren u Jablanici/Jabllanicë, i govorio o uslovima u tom zatvoru. Dozvolite mi da vas pitam nešto u vezi sa tim. On je rekao da je sa Sretenom Čamovićem bilo i drugih ljudi, njegovih kolega, koje su pile kafu sa njim. Da li se sećate da li ste i vi bili u hotelu Paštrik i pili kafu sa Sretenom Čamovićem kada je jedna osoba došla i rekla da je bila u Jablanici/Jabllanicë?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Nisam, zato što nije bio manir Sretena Čamovića da sedi sa svojim operativcima. On je mogao samo da sedi sa svojim prijateljima, ili sa nekim od rukovodilaca svog nivoa iz, recimo, Javne bezbednosti. Inače, sa svojim operativcima on nije sedeo u hotelu nikad, koliko ja znam.

ADVOKAT HARVEY - PITANJE: Nikada se nije družio sa vama?

SVEDOK TOMAŠ - ODGOVOR: Nije. On je bio takva vrsta osobe. Malo je krut, i držao je distancu prema ljudima sa kojima je radio.

(...) (izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Da li vi imate dodatnih pitanja za svedoka?

TUŽILAC KEARNEY: Tužilaštvo nema dodatnih pitanja za ovog svedoka.

sekretar: Časni Sude, na javnoj smo sednici.

SUDIJA ORIE: Hvala. Gospođo sekretar... Bio sam previše brz, gospodine Kearney, kada sam vas pitao da li ima potrebe za dodatnim pitanjima za ovog svedoka, a vi ste rekli da nemate dodatnih pitanja za ovog svedoka. Trebalo je da budemo na javnoj sednici na sada jesmo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Tomaš, pošto Pretresno veće nema pitanja za vas, ovim je vaše svedočenje pred ovim Sudom završeno. Želeo bih da vam se zahvalim što ste došli i odgovorili na pitanja strana, i želim vam srećan put kući.

SVEDOK TOMAŠ: Hvala vam puno.

SUDIJA ORIE: Gospođo poslužitelj, molim vas ispratite gospodina Tomaša iz sudnice. Gospodine Kearney, da li je Tužilaštvo spremno da pozove sledećeg svedoka?

TUŽILAC KEARNEY: Mislim da jesmo, međutim, ostalo je još jedno pitanje u vezi sa ovim svedokom.

(svedok napušta sudnicu)

TUŽILAC KEARNEY: Mi imamo rezime ovog svedoka po Pravilu 92 ter koju treba pročitati za zapisnik. Ne znam da li želite da to sada uradimo, ili da sačekamo?

SUDIJA ORIE: Kao što sam ranije rekao, čitanje rezimea za zapisnik nije nešto što je prioritet u ovom trenutku. Naravno, javnost će biti obaveštena o tome, a da li će to biti danas, sutra ili kasnije... Vidim da ste ustali, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Znam da gospodin Guy-Smith ima da kaže nešto o sledećem svedoku.

SUDIJA ORIE: Da, ja sam obavešten o kasnom obelodanjivanju izjave po pravilu 92 ter ovog svedoka, i da je to dovelo do određene zabrinutosti. Da li ste hteli da govorite o tome?

ADVOKAT GUY-SMITH: To je jedna od stvari o kojoj sam hteo da govorim. Postoji još nešto. Ne znam da li o tome treba da govorim sada.

SUDIJA ORIE: Zavisi od toga šta je to.

ADVOKAT GUY-SMITH: Direktno se tiče istog pitanja. Ja sam nedavno razgovarao sa gospodinom Reom o tome da li uopšte treba pozvati sledećeg svedoka, i gospodin Re me je obavestio da bi zbog teškoća u rasporedu svedoka i činjenice da je svedok već ovde i da je došao iz Finske - trebalo pozvati tog svedoka da svedoči. Ja sam rekao gospodinu Reu da ću izneti naše argumente Pretresnom veću, a to je bilo pre nego što sam dobio izjavu po Pravilu 92 ter približno u 15:25 h. Argumenti koje želim da iznesem pre nego što pokrenem pitanje izjave po pravilu 92 ter – a iznosim ih uz puno shvatanje i prihvatanje opšteg pristupa Pretresnog veća o prihvatanju i razmatranju dokaza, i uz puno poštovanje prava Pretresnog veća da proceni adekvatnu težinu dokaza koji su mu predloženi. Svedočenje gospodina Haverinena u ovom trenutku -

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, loše navike se šire u timovima Odbrane. Molim vas da usporite.

ADVOKAT GUY-SMITH: Svakako. Svedočenje gospodina Haverinena, koji treba da bude sledeći svedok, pokreće pitanje relevantnosti njegovog predviđenog iskaza. Iskaz koji mi anticipiramo, a to se zasniva na pregledu njegove izjave - ne izjave po Pravilu 92 ter, već njegove ranije izjave – sadrži tri različita problema. Prvo, već sam rekao – postoji pitanje relevantnosti. Ako nema izvedenih dokaza u vezi sa događajima u pozadini, identifikacija bilo koje osobe za koju se tvrdi da je počinilac takvih dela je potpuno irelevantna. To pitanje se odnosi, na primer, na svedoka 30, kome je pripisano – ne mogu da kažem gde mu je to pripisano u izjavi po Pravilu 92 ter, ali mogu da vam kažem gde se to nalazi u prethodnoj izjavi.

SUDIJA ORIE: 92 ter je 19. Sledim to.

ADVOKAT GUY-SMITH: U prethodnoj izjavi, to su paragrafi 21 i 29. Takođe, svedok 3, koji se pominje u paragrafima 30 i 40 izjave koja mi je predana danas, koga pominjem, iako svedok ne identifikuje Idriza Balaja. Drugo pitanje koje me zabrinjava se preklapa sa prvim. Ti svedoci tek treba da svedoče. To su svedoci 30, 3 i 25. U ovoj fazi, Pretresno veće nema na raspolaganju bilo kakav objektivni mehanizam na osnovu kog bi utvrdilo težinu, ukoliko je uopšte ima, svedočenja istražitelja u vezi sa bilo kojim od tih navodnih identifikacija od strane svedoka, jer ne postoje dokazi koju su izvedeni putem tih svedoka o činjenicama i okolnostima događaja koje su videli, uključujući i razne uticaje koji jesu ili su mogli da utiču na njihovu sposobnost da izvrše identifikaciju kasnije, bez obzira na to što se desilo tokom samog procesa identifikacije. Na kraju, ovo Pretresno veće je već precizno upoznato sa jednom situacijom koja potvrđuje ovaj stav, a to je slučaj svedoka 8. Njegovo svedočenje dobro ilustruje probleme koji su inherentni, da se tako izrazim, stavljanju rude pred lane – odnosno uvođenju identifikacije preko istražitelja u odsustvu prilike da se Pretresno veće upozna i proceni svedokovo ponašanje, pouzdanost ili kredibilitet, kao i njegovu mogućnost da se priseti i prepriča događaje koji su u vezi sa samom sposobnošću svedoka da nekoga identifikuje. Zato tražim, kao što

sam tražio i od gospodina Rea ranije, da se, u meri u kojoj se svedočenje gospodina Haverinena tiče onih osoba koje tek treba da se pojave pred Pretresnim većem – ne upuštamo u taj proces u ovom trenutku. Mogu sada da pređem na pitanje izjave po Pravilu 92 ter, ali to je odvojeno pitanje.

SUDIJA ORIE: Hajde prvo da se pozabavimo ovim pitanjem. Gospodine Emerson, izvolite.

ADVOKAT EMMERSON: Pre nego što gospodin Re odgovori, hteo bih kratko da pokrenem tri pitanja. Prvo, ja sam imao nameru da ukažem na to da gospodin Guy-Smith ima pitanje koje želi da pokrene, ali postoji i nerešeno pitanje u vezi sa prethodnim svedokom. Naime, obeležavanje za identifikaciju i uvrštavanje fascikle dokumenata koji su korišćeni tokom unakrsnog ispitivanja. Hteo bih da iznesem jedan praktičan predlog u vezi sa tim. Kao što sam rekao na samom početku, to jedan kumulativan svežanj materijala, kome će kasnije biti dodato još materijala za unakrsno ispitivanje kasnijih svedoka u vezi sa Radonjićkim jezerom. Hteo bih da zatražim da sve strane zadrže materijal koji je korišćen sa ovim svedokom, jer će on verovatno biti korišćen i sa budućim svedocima. Kada bude nastupio pogodan trenutak u proceduralnom smislu, kada u sudnici dođe do, da se tako izrazim, zatišja, možemo da obeležimo svaki od tih dokumenata za identifikaciju i bavimo se njihovim uvrštavanjem kasnije.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Pretresno veće će slediti taj predlog pošto nema prigovora Tužilaštva.

TUŽILAC KEARNEY: Mi svakako nemamo prigovor da se identifikuju pojedinačni dokazni predmeti.

SUDIJA ORIE: Na kraju ćemo takođe možda biti u boljoj situaciji da procenimo u kojoj meri je čitanje ovih dokumenata u sudnici dovoljno, i u kojoj meri je neophodno da oni budu uvršteni.

ADVOKAT EMMERSON: Da li mogu da zamolim sve strane i prevodilačke kabine da zadrže te kopije, jer je reč o kumulativnom svežnju materijala.

TUŽILAC KEARNEY: Časni Sude, samo bih želeo da završim svoju misao u vezi sa tim. Tužilaštvo nema nikakvih prigovora da se ti dokumenti, kao prvo, zadrže, i kao drugo, označe za identifikaciju. Međutim, mi bismo želeli da nam se da prilika da iznesemo svoj stav pre nego što se oni budu uvodili. Kod svakog od tih dokaznih predmeta postoje različita pitanja koja treba pokrenuti.

SUDIJA ORIE: Pa, to se podrazumeva, gospodine Kearney.

ADVOKAT EMMERSON: Drugo pitanje se odnosi na izjavu sledećeg svedoka, i ja se priključujem onom delu koji se konkretno odnosi na svedoka 8. To je iskaz za koji se zaista čini da je, u svetlu odluke Pretresnog veća – irelevantan.

SUDIJA ORIE: Da, mada, ako ste pročitali našu odluku pažljivo - to nije stav koji važi za sve okolnosti i zauvek.

ADVOKAT EMMERSON: Ja nemam tu odluku pred sobom, ali kada je reč o identifikaciji –

SUDIJA ORIE: Pretresno veće je u tom trenutku, na osnovu informacija koje smo imali, reklo da smo došli do određenog zaključka, i da će Pretresno veće, ukoliko dobije informacije ili sasluša iskaz koji bi bacio drugo svetlo na tu procenu, naravno, ponovo razmotriti svoju odluku.

ADVOKAT EMMERSON: U redu, hvala, ja sam zahvalan zbog toga. Postoji jedno drugo proceduralno pitanje, ali ne želim da ga sada pokrećem i da vas time zadržavam u ovom trenutku.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, da li biste želeli kratko da odgovorite na ono što je pokrenuo gospodin Guy-Smith? Možda treba dati izvesne smernice. Pretresno veće, na osnovu onoga što je rekao gospodin Guy-Smith, ne slaže se u celosti sa argumentima gospodina Guy-Smitha. Na osnovu materijala koji smo videli, mi očekujemo da će svedok dati informacije Pretresnom veću o postupku koji se sledio tokom razgovora sa svedocima, a to se može uraditi čak i ako nismo prethodno saslušali iskaze tih svedoka.

TUŽILAC RE: Mi smo obavestili Pretresno veće i Odbranu 20. juna, znači pre sedam dana, da imamo nameru da pozovemo gospodina Pekka Haverinena da svedoči ove nedelje. U skladu sa praksom koju sledimo, on je došao iz Finske sinoć kasno. Ja sam sa njim danas razgovarao, Na osnovu toga, mi smo napravili izjavu po Pravilu 92 ter, i ona je u suštini identična izjavi po Pravilu 92 bis, a to je naš podnesak od, mislim, 30. marta, kao i izjavi koju smo dostavili Odbrani 7. marta, a paragraf 3, o tome kako je izjava sastavljena, identičan je.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, mislim da je gospodin Guy-Smith ukazao na pitanje izjave po Pravilu 92 ter, ali se suzdržao od rasprave o tome, tako da vas molim da se u ovom trenutku ograničite na to da li uopšte svedoka treba pozvati da sada svedoči, a onda ćemo dati gospodinu Guy-Smithu mogućnost da komentariše izjavu po Pravilu 92 ter.

TUŽILAC RE: Ako je pitanje da li svedok uopšte treba da se pozove – odgovor je, naravno, da je on već ovde. Mi smo obavestili Odbranu pre sedam dana da on dolazi. Oni su tražili da budu obavешteni nedelju dana unapred, i mi smo im dali – zapravo, mi smo im šest dana ranije javili da on dolazi. Gospodin Guy-Smith mi je telefonirao danas

u podne da bi me pitao da li treba da ga pozovemo, ali to je prekasno. Međunarodni sud je već platio da svedok dođe i smestio ga u hotel kako bi svedočio. Prigovor na njegovo svedočenje je trebalo izneti pre nego što je on uopšte i poleteo sinoć. Mi mislimo da je gospodin Guy-Smith zakasnio sa svojim prigovorom. Kada je reč o njegovom svedočenju, ono se ne razlikuje od svedočenja bilo kog drugog istražitelja pre bilo kojim Tribunalom na svetu, koji svedoči o postupku identifikacije. To je identifikacija od strane svedoka. Istražitelj je pozvan da opiše proces u vezi sa tim šta su svedoci govorili. Da li je svedok prepoznao osobu ili nije, to je pitanje koje će se u procenjivati u odnosu na ukupne dokaze. Svedok treba da se pozove sada. On je na raspolaganju, i, uz puno poštovanje, mislim da je korisno i za Pretresno veće, i za Odbranu, i za Tužilaštvo - da ga saslušamo, i da onda procenimo koju relevantnu težinu treba pridati njegovom iskazu u odgovarajućem trenutku, i to je kraj te priče.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, izvolite.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja preuzimam punu odgovornost za to što sam tako kasno to zatražio. Ako je u pitanju avionska karta, ja sam spreman da platim tu avionsku kartu. Ja to kažem zato što ne mislim da je to suština problema.

SUDIJA ORIE: Ja sam upravo hteo da kažem da sama činjenica da je svedok tu i da su mu plaćeni troškovi nije potpuno opravdanje za to da se on u ovom trenutku pozove. Međutim, u vezi sa tim da li postoje drugi razlozi za njegovo pozivanje u ovom trenutku – Pretresno veće je razmotrilo to pitanje i došlo do zaključka da nema dovoljno razloga da se odlaže svedočenje ovog svedoka. Naravno, Pretresno veće je svesno da ako u kasnijoj fazi, u svetlu svedočenja drugih svedoka, bude iskrsla bilo kakva hitna potreba da se taj svedok ponovo pozove, a ne kažem da će se to i desiti - mi ćemo onda razmotriti to pitanje.

ADVOKAT GUY-SMITH: U redu, ja bih onda želeo da skrenem vašu pažnju na pitanje izjave po Pravilu 92 ter.

SUDIJA ORIE: Izvolite, molim vas.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja neću se zadržavati na tome kada smo je dobili, već ću se pozabaviti jednim drugim problemom. Izjava po Pravilu 92 ter se trenutno sastoji od rezimea izjava ovog svedoka. Uključivanje tog materijala je relevantno za, kao što je Pretresno veće upravo ukazalo, razlog zbog kog je svedok pozvan, a to je proces identifikacije na osnovu foto-panoa. Kada je reč o izjavama samih svedoka, te informacije moraju doći od samih svedoka, u to u svedočenju uživo ili kroz odgovarajuće pisane izjave. Pred ovim Sudom je jasno utvrđena praksa da nije primereno da istražitelj Tužilaštva predstavlja rezimee izjava svedoka, i u predmetu Milošević –

SUDIJA ORIE: Gospodine Guy-Smith, dozvolite mi da vas prekinem. Hajde da prvo zatražimo pojašnjenje. Gospodine Re, u izjavama po Pravilu 92 ter se nalaze neki rezimei onoga što su svedoci izjavili, kao i neka zapažanja gospodina Haverinena. Da li su za vas rezimei onoga što je svedok izjavio samo kontekst - ili imate nameru da tražite od Pretresnog veća da se oslanja na te rezimee, kako bi utvrdilo šta je svedok navodno rekao?

TUŽILAC RE: Pa, to je uglavnom kontekst. Možda – to zapravo zavisi od Odbrane. Ako žele da ispituju istražitelja o razlici između onoga što je svedok navodno rekao u izjavi i onoga što je rekao ovde u Sudu – uvek to mogu da urade.

SUDIJA ORIE: Naravno. To je uvek moguće. Ali, u slučaju da Pretresno veće usvoji izjavu po Pravilu 92 ter u kojoj možemo da nađemo rezime onoga što je svedok rekao - da li vi onda očekujete da Pretresno veće to smatra dovoljnom osnovom da bi konstatovalo da - ne samo da je svedok to rekao, već i da je to nešto što mi treba da usvojimo kao istinito?

ADVOKAT EMMERSON: Da li mogu da pokušam da nešto formulišem? Ja nisam shvatio da gospodin Re sugeriše da Pretresno veće treba da prihvati one pasuse te izjave po Pravilu 92 ter u kojima se nalaze rezimei izjava kao dokaz istinitosti samog sadržaja tih izjava. U tom slučaju, naravno, sve strane bi mogle da žele unakrsno da ispituju u vezi sa nedoslednostima, jer to ne bi bilo ispitivanje o onome što je rečeno kako bi se utvrdila istinitost sadržaja, već ispitivanje nekonzistentnosti nečega što je rečeno u prošlosti. Ali, ukoliko je jasno da gospodin Re ne teži tome – na primer, kada je reč o svedoku 30, izvođenje dokaza o načinu na koji je obavljena foto-identifikacija ide korak dalje i oslanja se na istinitost sadržaja, na ono što istražitelj opisuje kao reči svedoka 30, na osobu koju je identifikovao, itd. – u tim okolnostima -

SUDIJA ORIE: Da. Znači, činjenica da je svedok identifikovao neku osobu na fotografiji, ne mora nužno da znači da ono što je svedok rekao da je ta osoba možda uradila treba da se usvoji kao istinita tvrdnja.

ADVOKAT EMMERSON: Koliko sam ja shvatio odgovor gospodina Rea, on ne sugeriše da se to usvoji sa tom svrhom i na toj osnovi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, da li je gospodin Emmerson u pravu?

TUŽILAC RE: Ne u potpunosti. Opis istražitelja koji je vodio razgovor sa svedokom je u istoj kategoriji kao i informacija iz druge ruke iznesena na ovom Međunarodnom sudu, što znači da Međunarodni sud, ukoliko želi, može da je koristi kao potvrdu istinitosti nečega što je izneo neko drugi. To nije primarni razlog zašto mi to ovde iznosimo, ali ona se može koristiti i na taj način.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ono što sam hteo da kažem je konkretno to da su rezimei istražitelja o izjavama svedoka neprimereni na osnovu odluke iz predmeta Milošević od

30. septembra 2002. godine, paragrafi od 18 do 34. To ne može da se radi. To je jednostavno protivno zakonu, i ne sme da se radi.

ADVOKAT EMMERSON: Ako je to ono što gospodin Re ima nameru da uradi, onda to pokreće jedno suštinsko pravno pitanje, i za to je potrebno izneti argumente, i to možda u pisanoj formi. Ako uzmemo primer svedoka 30 i pretpostavimo da on ne svedoči u ovom postupku – onda bi pristup koji je izneo gospodin Re otvorio mogućnost Tužilaštvu da se oslanja na iskaz ovog svedoka o tome šta je čuo od svedoka 30 kao na bilo koje druge informacije iz druge ruke, i da na osnovu toga podnese taj iskaz na uvrštavanje kao dokaz o istinitosti njegovog sadržaja.

SUDIJA ORIE: Ne znam da li sam u pravu ili ne, ali mislim da gospodin Re želi – na primer, ukoliko su izneti drugi dokazi u vezi sa događajima o kojima je svedok kao izjavu, onda činjenica da je svedok u identifikovao određenu osobu i dao izjavu – hoću da kažem, ako bi svedok dao izjavu u kojoj navodi nešto sasvim drugo, onda bi to bio dodatan razlog da se sumnja u taj drugi dokaz. Međutim, ukoliko bi se svedok pojavio sa istom pričom, onda bar ta izjava ne predstavlja razlog da se sumnja u taj drugi dokaz. Ja to formulišem sada kroz negaciju, a to se razlikuje od potkrepljujućih dokaza.

ADVOKAT EMMERSON: Jasno je da postoje okolnosti u kojima se ranije dosledne izjave mogu primereno uvesti kako bi se, recimo, oborile optužbe da je reč o fabrikaciji - na primer, ako neko svedoku iznese tvrdnju da je nešto izmislio prošle nedelje. To je potpuno legitiman način da, recimo, Tužilaštvo pozove istražitelja koji bi rekao da mu svedok to nije rekao, već nešto drugo, u izjavi koju je dao i potpisao 2004. godine. To je nešto sasvim drugo.

SUDIJA ORIE: Shvatam, ali ne znam da li je to tako - gospodin Re ne želi da odustane od svega.

ADVOKAT EMMERSON: Ja shvatam želju da nastavimo dalje i budemo pragmatični. Ako mogu, izneo bih jednu hipotetičku situaciju. Pretpostavimo da svedok 30 ne svedoči, i da je u paragrafu 22 njegove izjave po Pravilu o 92 ter opisana vizuelna identifikacija na osnovu foto-panoa gospodina Haradinaja. Tu bi paragraf mogao da se završi, na drugoj rečenici. Međutim, on se nastavlja, i kaže se: „Svedok 30 je takođe izjavio da je tokom perioda zatočeništva u zatvoru OVK u Jablanici/Jabllanicë saznao da je gospodin Haradinaj bio glavni komandant operativne zone Dukađin/Dukagjin, i da ga je video kako posećuje štab svakodneвно.” Dakle, ako se ove dve rečenice tu nalaze – moj stav je da bi bilo fundamentalno neprihvatljivo ukoliko bi se one podnele kao dokaz o istinitosti njihovog sadržaja. U suprotnom, uopšte ne bi postojala svrha vođenja suđenja. Gospodin Re bi jednostavno mogao da pozove istražitelje koji su uzeli izjave svedoka, i da se oslanja na informacije iz druge ruke kao dokaz o istinitosti sadržaja tih izjava. Mislim da, ako idemo tim putem, to onda stvarno zahteva dužu pravnu argumentaciju. Nisam do sada shvatio da je gospodin Re to nameravao.

SUDIJA ORIE: Da li mogu da predložim sledeće. Gledam sada na sat. Čini mi se da gospodin Re ne želi još uvek da nam iznese one sitnije elemente za koje razmatra da na njih neće biti prigovora u kasnijoj fazi, iako još uvek ne zna šta oni jesu. On samo gaji rezerve i ne prihvata kategorično „ne” pod svim okolnostima, kakve god one bile. U isto vreme, čini mi se da strane nisu previše udaljene jedna od druge. Pretresno veće bi želelo da strane vide da li mogu da postignu sporazum oko formulacije o tome šta bi mogla da bude dokazna vrednosti izjave po Pravilu 92 ter, a šta ne. Ako strane nisu u stanju da postignu sporazum o tome, onda će, naravno, Pretresno veće doneti svoju odluku. Mi sada ponovo naglašavamo razliku između usvajanja i vrednovanja.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja sam hteo da sugerišem da, ako ne možemo da postignemo sporazum, onda bar predočimo Pretresnom veću ta sporna područja, za koja mi smatramo da treba da budu redigovana, kako bi bilo potpuno jasno na koje delove se odnosi naša zabrinutost.

SUDIJA ORIE: Ako vi ne možete da se složite u načelu, onda mi možemo jednostavno da stignemo do jednog praktičnog rešenja – recimo, na osnovu primera koji je dao gospodin Emmerson. Ja bih želeo da za sada to ostane na tome. Da li je postojalo još neko pitanje? Gospodine Emmerson, rekli ste da postoji još jedno pitanje. Oklevam da -

ADVOKAT EMMERSON: Samo dve sekunde, bukvalno dve sekunde. Želim da zatražim produženje roka za odgovor na zahtev za izmenom i dopunom optužnice u odnosu na tačku koja se tiče smrti Sanije Balaj. Suđenje na Kosovu na koje se pozivamo je došlo do zaključka u vezi sa osuđujućom presudom, ali nam ona još uvek nije na raspolaganju. Mi bismo želeli da budemo u mogućnosti da iznesemo svoje stavove Pretresnom veću onda kada presuda bude na raspolaganju, i kada budemo znali na osnovu čega je ta osoba osuđena.

SUDIJA ORIE: U redu. Da li vi imate prigovor, gospodine Re?

TUŽILAC RE: Mi nemamo prigovor na zahtev za razumnim produženjem roka. Mi ne znamo kada će pisana presuda biti dostavljena. Mi smo uputili molbu – tražili smo danas od UNMIK-a da nam dostavi kopiju transkripta, ali nam je on dostavljen transkript usmeno izrečene presude. Nadamo se da ćemo je imati sledeće nedelje. Dostavićemo kopije Odbrani i Pretresnom veću čim ih dobijemo. Na pisanu presuda bi moglo da se čeka dosta duže. Jednostavno, ne znamo u ovom trenutku.

SUDIJA ORIE: Naravno, mi ne možemo da odobrimo neograničeno produženje roka. Ako date Pretresnom veću relevantne informacije, mi ćemo ispitati mogućnosti u vezi sa rokom.

ADVOKAT EMMERSON: Ja mogu da kažem da će nama transkript usmene odluke pomoći. Pokrenuo sam to pitanje jer se od nas očekuje da odgovorimo sutra.

SUDIJA ORIE: Ne. Vi ste oslobođeni od te obaveze do trenutka kada budete podneli zahtev za produženjem roka. Postoji još jedno pitanje. Neću biti duži od jednog minuta. Dva svedoka su za danas pozvana obavezujućim sudskim pozivom. To je svedok 30, svedok kog sam ja imao na umu, a takođe i još jedan svedok, koji u ovom trenutku nema zaštitne mere, ali nikad se ne zna šta će se desiti u budućnosti. To je svedok broj 48 sa prvobitnog spiska redosleda svedočenja. Zatim, još jedan svedok je pozvan sudskim pozivom, i on je trebalo da se pojavi juče. Pozivam Sekretarijat da potvrdi i obavesti Pretresno veće o tome da li se bilo koji od ovih svedoka pojavio u prostorijama Međunarodnog suda, a svedok koji je trebalo da se pojavi juče ima pseudonijum 10. Ako nema drugih pitanja, prekidamo sa radom do sutra, u 14:15 časova, u istoj sudnici.

Sednica je završena u 19:04 h.

Nastavlja se u sredu, 27. juna 2007. godine u 14:15 h.

FOND ZA HUMANITARNO PRAVO

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje